

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ
ВАДИМА ГЕТЬМАНА**

**Факультет міжнародної економіки і менеджменту
Кафедра європейської економіки і бізнесу**

ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНА ПРОГРАМА

«МІЖНАРОДНА ЕКОНОМІКА»

ГАЛУЗЬ ЗНАНЬ

05 Соціальні та поведінкові науки

СПЕЦІАЛЬНІСТЬ

051«Економіка»

СПЕЦІАЛІЗАЦІЯ

«Міжнародна економіка»

Форма навчання: денна

КВАЛІФІКАЦІЙНА БАКАЛАВРСЬКА РОБОТА

на тему «Корпоративний потенціал інноваційного лідерства
багатонаціональних компаній»

здобувача Макаркої Юлії Миколаївни

(підпис)

Науковий керівник: кандидат економічних наук, доцент Гончарова А.О.

(підпис)

**Робота допущена до захисту перед екзаменаційною
комісією з атестації здобувачів вищої освіти (ЕК)**

В.о. завідувача кафедри: д.е.н, доц. Федірко О.А.

(підпис)

Київ 2023

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАДИМА ГЕТЬМАНА**

**Факультет міжнародної економіки і менеджменту
Кафедра європейської економіки і бізнесу**

**ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНА ПРОГРАМА
ГАЛУЗЬ ЗНАНЬ
СПЕЦІАЛЬНІСТЬ
СПЕЦІАЛІЗАЦІЯ**

**«МІЖНАРОДНА ЕКОНОМІКА»
05 Соціальні та поведінкові науки
051 Економіка
Міжнародна економіка**

ПОГОДЖЕНО

Керівник проектної групи (гарант)
освітньо-професійної програми

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри

_____ Столярчук Я.М.

_____ Федірко О.А.

«___» _____ 20__ р.

«___» _____ 20__ р.

**ІНДИВІДУАЛЬНЕ ЗАВДАННЯ
здобувачу вищої освіти *Макаркіній Юлії Миколаївні***

денної форми навчання

на підготовку кваліфікаційної бакалаврської роботи

**на тему: «Корпоративний потенціал інноваційного лідерства
багатонаціональних компаній»**

Тему затверджено наказом ректора Університету від «___» _____ 20__ р. № _____

Кваліфікаційна бакалаврська робота виконується на матеріалах _____

План кваліфікаційної магістерської роботи

Розділ 1	Теоретичні засади дослідження інноваційної діяльності багатонаціональних компаній
<i>(термін подання – до 10 березня)</i>	
Розділ 2	Аналіз корпоративного потенціалу інноваційного лідерства багатонаціональних компаній
<i>(термін подання – до 10 травня)</i>	

Об'єкт дослідження:	Корпоративний потенціал інноваційного лідерства
Предмет дослідження:	Форми корпоративного потенціалу інноваційного лідерства і тенденції його розвитку на світовому ринку
Мета кваліфікаційної бакалаврської роботи:	Дослідити етапи, методологію і тенденції інноваційної діяльності багатонаціональних компаній, а також форми і механізми їх залучення у міжнародну співпрацю

Конкретні завдання, які здобувач повинен виконати для досягнення поставленої мети:

У розділі 1	Розкрити суть і значення корпоративного інноваційного лідерства для багатонаціональних корпорацій; дослідити причини виникнення і етапи розвитку міжнародної інноваційної діяльності; проаналізувати методики оцінювання інноваційного розвитку багатонаціональних компаній.
У розділі 2	Проаналізувати сучасний стан, тенденції інноваційної діяльності провідних високотехнологічних корпорацій світу; розкрити умови та чинники забезпечення глобального інноваційного лідерства компаній; обґрунтувати напрямки та інструменти формування корпоративного потенціалу інноваційного лідерства українських компаній.

**Завдання підготував
науковий керівник**

(підпис)

Гончарова А.О.
(ініціали, прізвище)
«14» лютого 2023 р.

Завдання одержав студент

(підпис)

Макаркіна Ю.М.
(ініціали, прізвище)
«14» лютого 2023 р.

Реферат

Кваліфікаційна бакалаврська робота містить 54 сторінки, 3 таблиці, 6 рисунків, список використаних джерел з 40 найменувань.

«Корпоративний потенціал інноваційного лідерства багатонаціональних компаній»

Об'єктом дослідження є корпоративний потенціал інноваційного лідерства.

Предметом дослідження є теоретико-методичні засади, форми корпоративного потенціалу інноваційного лідерства і тенденції його розвитку на світовому ринку.

Мета кваліфікаційної бакалаврської роботи – дослідити етапи, методологію і тенденції інноваційної діяльності багатонаціональних компаній, а також форми і механізми їх залучення у міжнародну співпрацю.

Відповідно до поставленої мети були визначені такі *завдання*:

- обґрунтувати теоретичні аспекти інноваційної діяльності багатонаціональних корпорацій;
- дослідити методологічну основу оцінювання інноваційного розвитку багатонаціональних корпорацій;
- визначити економічну сутність діяльності багатонаціональних корпорацій в умовах глобалізації;
- проаналізувати тенденції розвитку інноваційної діяльності провідних високотехнологічних корпорацій світу;
- дослідити умови та чинники забезпечення глобального інноваційного лідерства компаній;
- визначити стратегічні напрямки та інструменти формування корпоративного потенціалу інноваційного лідерства українських компаній.

Практичне значення отриманих результатів. При написанні кваліфікаційної бакалаврської роботи було удосконалено розуміння ролі та впливу інноваційного лідерства на успішність багатонаціональних корпорацій.

Розроблено методологічного підходу до вивчення корпоративного інноваційного лідерства в контексті багатонаціональних компаній.

Значущість вивчення цієї теми полягає в тому, що результати дослідження можуть бути застосовані для покращення стратегічного управління багатонаціональними компаніями та розвитку їх інноваційних потенціалів.

Рік виконання кваліфікаційної бакалаврської роботи 2023.

Рік захисту роботи 2023.

Ключові слова: інноваційне лідерство, інноваційний потенціал, багатонаціональні компанії, глобалізація, міжнародний ринок, фінансова стійкість, наукові дослідження, конкурентоспроможність.

Відгук

на кваліфікаційну бакалаврську роботу
здобувача факультету Міжнародної економіки і менеджменту
освітньо-професійної програми «Міжнародна економіка»

Макаркіної Юлії Миколаївни

(прізвище, ініціали)

на тему «Корпоративний потенціал інноваційного лідерства багатонаціональних
компаній»

(назва теми)

1. Актуальність теми: За останні десятиліття світова економіка стала все більш інтегрованою, а багатонаціональні компанії грають ключову роль у цьому процесі. Вони оперують на різних ринках і взаємодіють з різними культурами і суспільствами. Розуміння корпоративного потенціалу інноваційного лідерства в цьому контексті може допомогти компаніям зайняти сильну позицію на глобальному ринку.
2. Позитивні риси кваліфікаційної бакалаврської роботи: автором було розглянуто суть та значення інноваційної діяльності багатонаціональних корпорацій в умовах глобалізації та етапи розвитку міжнародної інноваційної діяльності багатонаціональних корпорацій.
3. Наявність самостійних розробок автора: заслуговує на дослідження аналіз тенденцій розвитку інноваційної діяльності провідних високотехнологічних корпорацій світу.
4. Цінність теоретичних висновків та практичних рекомендацій: цінність висновків полягає в дослідженні стратегічних напрямків та інструментів формування корпоративного потенціалу інноваційного лідерства українських компаній.
5. Наявність недоліків: робота містить незначні недоліки.
6. Загальна оцінка кваліфікаційної бакалаврської роботи та її допущення до захисту перед ЕК: бакалаврська дипломна робота виконана своєчасно, й у відповідності до усіх вимог, рекомендується до захисту в ДЕК та має високий рівень, 43 балів.

Науковий керівник: доцент кафедри європейської економіки і бізнесу, доцент,
к.е.н. Гончарова А. О.

(посада, учене звання, науковий ступінь)

(підпис) (прізвище, ініціали)

“ ”

20 ____ р.

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ БАГАТОНАЦІОНАЛЬНИХ КОМПАНІЙ	6
1.1. Суть та значення інноваційної діяльності багатонаціональних корпорацій в умовах глобалізації	6
1.2. Етапи розвитку міжнародної інноваційної діяльності багатонаціональних корпорацій	11
1.3. Методи оцінювання інноваційного розвитку багатонаціональних компаній	20
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ КОРПОРАТИВНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ІННОВАЦІЙНОГО ЛІДЕРСТВА БАГАТОНАЦІОНАЛЬНИХ КОМПАНІЙ	28
2.1. Аналіз тенденцій розвитку інноваційної діяльності провідних високотехнологічних корпорацій світу	28
2.2. Умови та чинники забезпечення глобального інноваційного лідерства компаній	36
2.3. Стратегічні напрямки та інструменти формування корпоративного потенціалу інноваційного лідерства українських компаній	43
ВИСНОВКИ	53
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	55
КОРОТКИЙ ЗВІТ ПОДІБНОСТІ	59

ВСТУП

Актуальність теми. За останні десятиліття світова економіка стала все більш інтегрованою, а багатонаціональні компанії грають ключову роль у цьому процесі. Вони оперують на різних ринках і взаємодіють з різними культурами і суспільствами. Розуміння корпоративного потенціалу інноваційного лідерства в цьому контексті може допомогти компаніям зайняти сильну позицію на глобальному ринку.

Багатонаціональні компанії змагаються за лідерство у своїх галузях на міжнародному рівні. Інновації виступають як один з ключових факторів, що допомагають компаніям залишатися конкурентоспроможними і привертати клієнтів. Розуміння корпоративного потенціалу інноваційного лідерства може дати компаніям перевагу у розробці та впровадженні новаторських рішень. Швидкий технологічний прогрес вимагає від компаній бути гнучкими і швидко реагувати на зміни.

Інновації стають необхідним елементом стратегії розвитку для багатонаціональних компаній, які мають доступ до різних технологічних знань та ресурсів. Розуміння корпоративного потенціалу інноваційного лідерства дозволить компаніям краще управляти своїми ресурсами і використовувати їх для досягнення конкурентних переваг.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Корпоративний потенціал інноваційного лідерства вивчався багатьма дослідниками. Питання розвитку корпоративного потенціалу інноваційного лідерства багатонаціональних компаній стало предметом наукового аналізу таких вітчизняних дослідників: Д. Лук'яненко, І. Новікова, О. Федорін, І. Репіна, О. Олесюк, Л. Антонюк, А. Гальчинського, Т. Кальченка, Я. Столярчук, С. Якубовського та ін. Серед зарубіжних науковців у сфері інноваційного лідерства та інноваційної діяльності багатонаціональних компаній відомі праці: П. Редді, Г. Чесбро, Д. Даннінг, Р. Ронстадт, Д. Дебелак, М. Вортманн та інші.

Мета і завдання дослідження. Метою роботи є дослідження корпоративного потенціал інноваційного лідерства багатонаціональних компаній.

Для досягнення визначеної мети було поставлено наступні завдання:

- обґрунтувати теоретичні аспекти інноваційної діяльності багатонаціональних корпорацій;
- дослідити методологічну основу оцінювання інноваційного розвитку багатонаціональних корпорацій;
- визначити економічну сутність діяльності багатонаціональних корпорацій в умовах глобалізації;
- проаналізувати тенденції розвитку інноваційної діяльності провідних високотехнологічних корпорацій світу;
- дослідити умови та чинники забезпечення глобального інноваційного лідерства компаній;
- визначити стратегічні напрямки та інструменти формування корпоративного потенціалу інноваційного лідерства українських компаній.

Об'єктом дослідження є процес формування корпоративного потенціал інноваційного лідерства багатонаціональних компаній та імплементація його на світовий ринок.

Предметом дослідження є науково-методичні та прикладні аспекти дослідження інноваційної діяльності багатонаціональних компаній в умовах сучасних глобальних трансформацій.

Методи дослідження. Для вирішення завдань використовувались різноманітні методи дослідження, зокрема, діалектичний метод наукового пізнання та комплекс загальнонаукових та спеціальних методів. Ці методи включають логічний і історичний аналіз, абстрактно-логічний аналіз, порівняльний аналіз, структурний аналіз, системний аналіз, узагальнення, статистичний аналіз, економіко-математичний аналіз та інші.

Теоретична, методична та практична значущість отриманих результатів дослідження полягає у тому, що удосконалено розуміння ролі та впливу інноваційного лідерства на успішність багатонаціональних корпорацій.

Розроблено методологічного підходу до вивчення корпоративного інноваційного лідерства в контексті багатонаціональних компаній. Практична значущість вивчення цієї теми полягає в тому, що результати дослідження можуть бути застосовані для покращення стратегічного управління багатонаціональними компаніями та розвитку їх інноваційних потенціалів.

Інформаційна база дослідження. Інформаційною базою роботи є офіційні статистичні дані, ресурси мережі Інтернет, офіційні звіти компаній, інформаційні та аналітичні матеріали національних та зарубіжних інституцій та рейтингових агентств.

Структура роботи. Робота складається зі вступу, двох розділів і висновків, списку використаних джерел і додатків. Основний текст роботи становить 54 сторінок і включає 6 рисунків та 3 таблиці. Список використаних джерел містить 40 найменувань.

РОЗДІЛ 1.

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ БАГАТОНАЦІОНАЛЬНИХ КОМПАНІЙ

1.1. Суть та значення інноваційної діяльності багатонаціональних корпорацій в умовах глобалізації

Сьогодні в умовах глобалізації, багатонаціональні корпорації грають важливу роль у світовій економіці. Термін "багатонаціональні корпорації" відноситься до компаній, що ведуть бізнес в двох або більше країнах з міжнародним капіталом та головним офісом, розташованим в конкретній країні.

Глобалізація - це феномен, який можна аналізувати з різних точок зору. Її універсальний характер, економічні та соціальні наслідки, а також інтенсивність прояву, вказують на те, що глобалізація є одним з найважливіших явищ в сучасному світі.

Суть та значення інноваційної діяльності багатонаціональних корпорацій полягає в тому, що ці компанії мають великий потенціал для створення нових продуктів та технологій, які можуть бути використані в різних країнах. Інновації, що виникають в межах багатонаціональних корпорацій, можуть допомогти розвитку країн та глобальної економіки в цілому.

У цьому розділі ми розглянемо різні аспекти інноваційної діяльності багатонаціональних корпорацій в умовах глобалізації, а також проаналізуємо її значення та вплив на сучасний бізнес.

Явище глобалізації слід розглядати у вигляді конкурентної переваги, яку може отримати компанія в результаті прийняття нею рішення про вихід на глобальний рівень, оскільки конкурентна перевага може бути отримана компанією за умов, коли діяльність, яку вона розвиває, відповідає критеріям ефективності, а витрати на робочу силу є низькими. Таким чином, глобалізацію слід сприймати як безперервний процес, що характеризується такими особливостями, як: розвиток іноземних інвестицій, посилення експортної діяльності, розвиток стратегічних

альянсів на міжнародному рівні з метою розширення та орієнтації діяльності компаній на нові ринки. [1]

Джон Даннінг виділяє дві форми глобалізації: поверхневу та глибинну. Перша має на увазі залучення країни, як незалежного економічного суб'єкта, до комерційних обмінів лише одним товаром з іншою країною, яка також розглядається як незалежний суб'єкт господарювання. Остання форма глобалізації має на увазі операції, які держава здійснює з великою кількістю держав з усього світу.

Глобальна фірма має або контролює велику кількість філій, розташованих у різних куточках планети, і бере участь в альянсах і ділових відносинах майже на всіх континентах. Така фірма закуповує необхідні їй фактори виробництва (сировину, капітал, робочу силу та інші проміжні продукти) там, де це вигідніше, і, в той же час, продає свою продукцію та послуги на будь-якому більш важливому світовому ринку.

Аналогічно, країна, відкрита для глобалізаційних процесів, має комерційні, фінансові та інвестиційні відносини, які є дуже диверсифікованими з географічної точки зору, а додана вартість, яка пов'язана з такими відносинами, становить значну частину ВВП. [2]

Термін “інновація” (з англ. – innovation) означає нове науковотехнічне досягнення, нововведення як результат новизни, але в XIX ст. його використовували культурологи і воно означало “впровадження деяких елементів однієї культури в іншу”. Узагальнивши теоретичні дослідження, розпочаті українським вченим-економістом світового рівня Михайлом Туган-Барановським, австрійський вчений Йозеф Шумпетер на початку XX ст. вперше ввів у науку терміни “інновація” та “інноваційний процес”.

У праці “Теорія економічного розвитку” (1911) Й. Шумпетер узагальнив п'ять видів комбінаційних змін:

- Виробництво нового якісного продукту;
- Нова технологія виробництва;
- Дослідження та проникнення на новий ринок збуту;

- Залучення до виробничого процесу нового джерела сировини;
- Введення нових організаційних форм у підприємницькій діяльності.

Виходячи з інформації, зазначеної вище, основними і невід'ємними ознаками інновації є науково-технологічна новизна та можливість використання результату прогресу на практиці. Можливість комерційної реалізації ідеї є потенційною можливістю, для досягнення якої необхідні конкретні дії та час на інтеграції нового продукту у ринок збуту. [3]

Як висновок, основними причинами, які переконують компанії розширювати свою діяльність на глобальному рівні, є:

- створення середовища, яке б сприяло розвитку компанії шляхом збільшення обсягу продажів, прибутку та частки ринку (проникнення на певні зовнішні ринки);
- капіталізація конкурентних переваг, які мають компанії;
- усунення/ліквідація конкуренції шляхом проникнення на ринок конкурентів.

Таким чином, можна відкрито стверджувати, що глобалізація дозволяє отримувати переваги на основі капіталізації синергетичних наслідків і, зокрема, економії за рахунок: зосередження уваги менеджерів транснаціональних компаній на найбільш важливих видах діяльності; винесення за межі компаній тих видів діяльності, які є менш важливими з точки зору конкурентних переваг компанії, що зумовлює отримання оптимізаційного середовища діяльності компанії за умов економічної ефективності. [4], [5]

Існують різні фази інноваційного циклу, який включає науково-інноваційний цикл та виробничо-комерційний цикл. Виділяють чотири фази:

1. Створення інновації та засобів для її використання, включаючи трансформацію результатів наукових досліджень у нові зразки продукції, адаптацію до ринку та оцінку економічної кон'юнктури.
2. Зростання виробництва і продажів, досягнення запланованого рівня прибутковості.
3. Зрілість, що характеризується зниженням темпів зростання виробництва і стабілізацією.

4. Насичення ринку, спад і зняття продукту з виробництва.

Під час **першої фази** одночасно проводиться складний комплекс робіт, що включає створення або адаптацію існуючого виробничого апарату для організації виробництва нового продукту. Під час продажу перших експериментальних партій починаються також маркетингові дослідження, які мають вирішальне значення для виведення інновації на ринок. Ця фаза є виключно збитковою.

Друга фаза пов'язана з розвитком виробництва та збільшенням обсягів продажу, досягненням запланованого рівня прибутковості, створенням матеріально-технічної бази інноваційного циклу. Споживачі відкривають для себе новинку та оцінюють її як споживчу цінність.

Третя фаза характеризується зниженням темпів зростання виробництва і стабілізацією. Тривале масове виробництво нової продукції має подвійний вплив на ефективність, забезпечуючи високі економічні результати за рахунок задоволення попиту та накопичення ресурсів для відтворення, і водночас вимагаючи оновлення продукту для збереження місця на конкурентному ринку та підвищення конкурентоспроможності. Це вимагає оптимізації часу виробництва з урахуванням зміни темпів зростання виробництва та його економічної ефективності.

Під час цієї фази конкуренція зростає, і компанії повинні впроваджувати інновації, щоб зберегти свою конкурентну позицію до насичення ринку та його занепаду, що врешті-решт призводить до фази зняття продукту з виробництва, **четвертої фази**. Ця фаза характеризується зниженням попиту і появою більш досконалих та інноваційних продуктів, які поступово витісняють застарілий продукт. Для компаній важливо планувати фазу зняття з виробництва, оскільки вона може мати значний вплив на фінансові показники компанії, репутацію та лояльність клієнтів. Належне управління фазою виведення продукту з ринку може допомогти мінімізувати негативні наслідки та прокласти шлях для майбутніх інновацій.

Загалом, інноваційний цикл є складним і багатогранним процесом, який вимагає значних інвестицій часу, ресурсів та експертизи. Проте успішна інновація

може призвести до значних конкурентних переваг, збільшення частки ринку та підвищення прибутковості. Розуміння різних фаз інноваційного циклу та належне управління кожною з них є критично важливим для компаній, які бажають залишатися конкурентоспроможними в сучасному бізнес-середовищі, що швидко розвивається. Даний процес відображений на рис. 1.1:

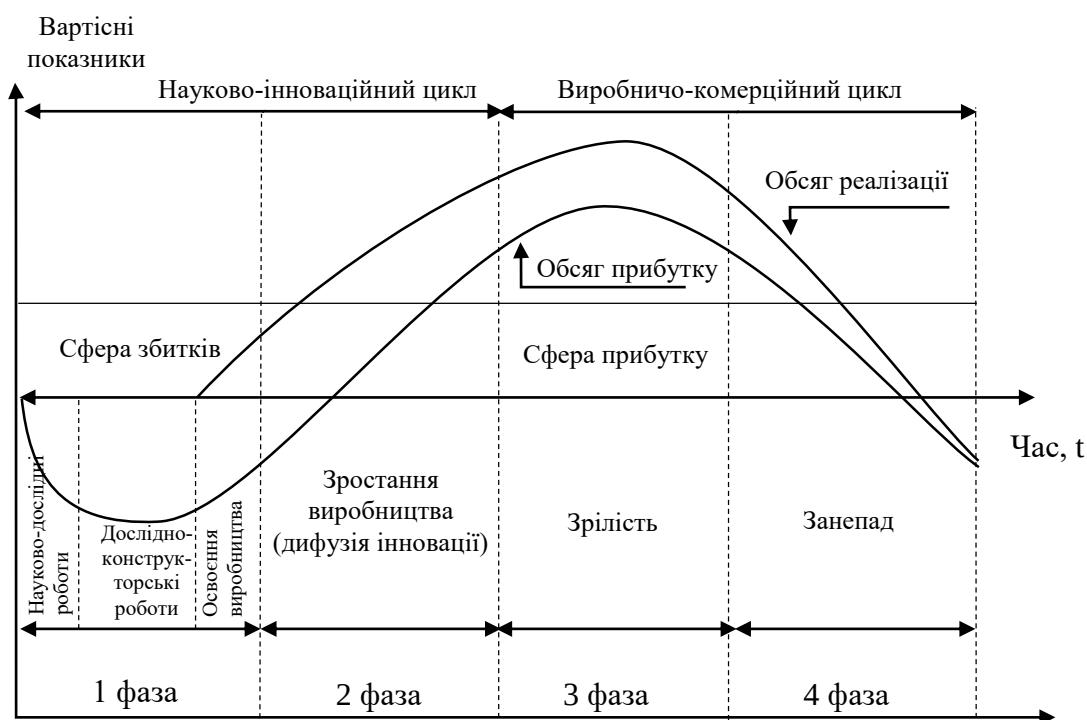

Рис. 1.1. Структура життєвого циклу інноваційного процесу [6]

Інноваційна діяльність багатонаціональних корпорацій є важливою в умовах глобалізації з кількох причин.

По-перше, багатонаціональні корпорації мають значні фінансові та людські ресурси для проведення досліджень та розробок, що дозволяє їм створювати нові продукти та послуги, які відповідають потребам ринку.

По-друге, глобалізація зробила світ більш залежним від новітніх технологій, що зробило інноваційну діяльність багатонаціональних корпорацій ще більш важливою. Застосування новітніх технологій може значно покращити ефективність виробництва та допомогти підприємствам збільшувати свій конкурентний потенціал.

По-третє, інноваційна діяльність дозволяє багатонаціональним корпораціям зберігати свої позиції на ринку та здійснювати експансію до нових ринків. Нові продукти та технології можуть забезпечити більш широку цільову аудиторію, підвищити рівень задоволеності клієнтів та збільшити обсяг продажів.

Також інноваційна діяльність багатонаціональних корпорацій може сприяти розвитку науково-технічного потенціалу та впровадженню нових технологій в економіку країн, де вони працюють, що сприяє створенню робочих місць та підвищенню рівня життя населення.

Отже, інноваційна діяльність багатонаціональних корпорацій є важливою в умовах глобалізації, оскільки може допомогти підвищити конкурентоспроможність, підвищити продуктивність та ефективність виробничого процесу, збільшити міжнародну присутність, поширити та укріпити репутацію бренду на світовому ринку.

1.2. Етапи розвитку міжнародної інноваційної діяльності багатонаціональних корпорацій

Інтернаціоналізація інноваційної діяльності – не таке нове явище, як прийнято вважати. Починаючи з 1960-х років, компанії з тих чи інших причин виконували певні науково-дослідні роботи за межами своїх країн. У своєму дослідженні Кантвелл [7], [8] (1998) виявив, що навіть у 1930-х роках найбільші європейські та американські компанії виконували близько семи відсотків своїх загальних науково-дослідних робіт за межами своїх країн. Але масштаби, характер і сфера таких закордонних науково-дослідних або дослідно конструкторських робіт (далі – НДДКР) у минулому були обмеженими. В основному вони проводилися або для сприяння передачі технологій шляхом адаптації материнської технології до

місцевих умов роботи, або для завоювання більшої частки місцевих ринків шляхом розробки продуктів, які краще відповідають уподобанням місцевих споживачів.

Інтернаціональні компанії почали поширювати свою науково-інноваційну діяльність у більш широких масштабах з 1980-х років, а вже у 1990-х цей процес почав грати одну з провідних ролей в діяльності міжнародного бізнесу.

Перші ознаки того, що мультинаціональні компанії здійснювали НДДКР закордоном, виявлені в дослідженнях діяльності транснаціональних корпорацій (далі – ТНК) в промислово розвинених країнах. До розкриття цього питання долучалися такі дослідники як Даннінг (Великобританія, 1958), Браш (Австралія, 1966), Сафаріан (Канада, 1966) та Стубеницький (Нідерланди, 1970). У додаток до цього, Міністерством торгівлі США в 1966 р було проведене порівняльне дослідження прямих інвестицій Сполучених Штатів закордон, яке показало, що американські ТНК здійснювали певну науково-дослідницьку діяльність поза межами країни (The US Tariff Commission, 1973).

Аналіз показав, що це було невигідно для компаній в короткостроковому періоді. За підрахунками, 86% з 500 найбільших виробників несли витрати на проведення НДДКР закордоном в розмірі 97% від їх загальних витрат на наукові дослідження.

Все почало змінюватися з першою хвилею виходу локальних виробників закордон. Це вимагало того, щоб продукт був адаптованим до локального ринку. Тобто змінювалася технологія продукції та її збуту відповідно до місцевих умов та необхідності постійної технічної підтримки. Більшість досліджень, які проводилися на той час, стосувалися підрозділів з трансферу технологій (Technology Transfer Units – далі TTUs), які забезпечували логістику технологій від материнської компанії до її закордонної філії. Створення TTUs було розглянуто як більш ефективний спосіб вирішення технічних проблем, ніж відправлення місій з досліджень та розробок зі штаб-квартири. У процесі реалізації проекту були задіяні галузі, головним чином, електротехніки, машинобудування та автомобілебудування.

Одним з перших, хто описав розвиток міжнародної інноваційної діяльності багатонаціональних корпорацій, був американський вчений Роберт Ронстадт. Його дослідження було присвячено діяльності закордоном семи американських ТНК, які загалом мали 55 дослідницьких підрозділів поза межами Штатів. Він виділив чотири основних типи з їх сукупності:

1. Підрозділи з трансферу технологій, тобто вищевказані TTUs;
2. Місцеві технологічні підрозділи (Indigenous Technology Units (далі – ITUs));
3. Глобальні технологічні підрозділи (Global Technology Units (далі – GTUs));
4. Корпоративні технологічні підрозділи (Corporate Technology Units (далі – CTUs)).

TTUs були тісно пов'язані з виробничими підрозділами і створювалися тоді, коли технології продуктів і процесів потребували адаптації до місцевих умов, а також коли існувала потреба в постійній підтримці технічних служб. Це було більш економічно ефективно, ніж направляти науково-дослідницькі місії зі штаб-квартири.

ITUs були науково-дослідними підрозділами, створеними для розробки нових продуктів для місцевих ринків, і створювалися тоді, коли дочірня компанія могла визначити місцеві відмінні можливості і переконати материнську компанію у своїй здатності реалізувати таку розробку нового продукту.

GTUs створювалися тоді, коли передбачався один продукт для глобального ринку. У таких випадках розподіл завдань з НДДКР між іноземними дочірніми компаніями, як правило, залежав від двох чинників: по-перше, ТНК може виділити частину асортименту продукції певній виробничій дочірній компанії за кордоном; отже, може бути вигідно проводити НДДКР, пов'язані з цією частиною асортименту, в тому ж місці; по-друге, розробка конкурентоспроможного на світовому ринку асортименту продукції може вимагати використання ресурсів, наявних у закордонних дочірніх компаніях, шляхом організації децентралізованої, але інтегрованої програми НДДКР.

Основна функція CTUs полягала у створенні нових технологій довгострокового або дослідницького характеру виключно для материнської

компанії, щоб захистити її майбутню конкурентну позицію. STUs часто створювалися за кордоном для залучення найкращих науковців, яких не можна було перевезти до США на довгострокову перспективу.

Хоча американські ТНК створили за кордоном чотири різні типи науково-дослідних підрозділів, кожен з яких мав свою мету, з часом усі чотири типи мали тенденцію відходити від свого первісного характеру і розвиватися за загальним сценарієм еволюції з перетинанням функцій. Дослідження Ронстадта показало, що навіть TTUs були зосереджені в промислово розвинених країнах. Лише Індія серед країн, що розвиваються, могла мати два TTUs, оскільки мала потенціал великого ринку з унікальними характеристиками.[9]

Швецький професор Прасада Редді, в своїй роботі «Глобальні інновації в країнах, що розвиваються» (Global Innovation in Emerging Economies, 2011 р.), виділив п'ять основних етапів розвитку міжнародної інноваційної діяльності багатонаціональних корпорацій.

Перший етап – до 1970-х рр., трохи описаний вище. Відбувалося зародження інтернаціоналізації науково-дослідницьких робіт.

Другий етап – 1970-ті рр. Поширення використання міжнародних корпоративних НДР.

Значна частина фірм, що мала підрозділи з досліджень за межами своєї країни, отримала їх шляхом придбання компаній за кордоном. Зважаючи на це, уряди приймаючих країн вплинули на розвиток міжнародного руху технологій за рахунок промислової політики, інструментом якої стали «вимоги про національну участь», «зобов'язання щодо реекспорту», «вимоги щодо розміщення виробничих приміщень» тощо. Відповідно до цього, відбулася інтенсивна інтернаціоналізація НДДКР, яка очевидно відрізнялася від першого етапу, в якому компанії не «ділилися» результатами досліджень та не поширювали їх серед іноземців.

Також, саме на цьому етапі набули поширення типи дослідних підрозділів, які згадувалися раніше: Місцеві технологічні підрозділи, тобто ITUs. Цей вид діяльності переважав у сфері виробництва споживчих товарів, фармацевтичних та хімічних продуктів тощо.

Третій етап – 1980-ті рр. Початок глобалізації науково-дослідницьких робіт.

Два вищезгадані типи дослідних підрозділів набули широкого поширення на початку 80-х років XX століття, а саме: глобальні технологічні підрозділи (GTUs) та корпоративні технологічні підрозділи (CTUs). Перші відповідали за розробку нових товарів і технологій для світового ринку (переважно у розвинутих країнах), а другі, відповідно, займалися розробкою базових технологій, орієнтованих на довгострокове використання, для материнських компаній. Також до цих двох типів Редді додав ще один – регіональні технологічні підрозділи (Regional Technology Units (далі – RTUs), які відповідали за розробку товарів для ринків за регіонами.

Надбаннями цього етапу стала глобалізація обміну інтелектуальної власності та запровадження нових технологій у світовому масштабі, які могли б застосовуватися у довгостроковій перспективі. Відповідно, посилюється конкуренція між корпораціями та необхідність в кваліфікованій робочій силі, зважаючи на що, зростає потреба у профільному навчанні. Спектр базових технологій починає розширюватися, мультинаціональні компанії раціоналізують свою діяльність – відводяться чіткі і певні ролі дослідницьких філій. Найбільш помітною тенденція виділялася у сфері мікроелектротехніки, фармацевтичної промисловості, біотехнології та виготовленні нових матеріалів.

Четвертий етап – 1990-ті рр. Запровадження нового формату глобалізації НДР.

Основною відмінністю цього етапу від третього стало зростання глобального попиту на кваліфікованих науковців та збільшення витрат, пов'язаних з дослідженнями. Компетентність студентів, які щойно завершили університет, не відповідали потребам бізнесу. Це призвело до дефіциту науково-дослідницького персоналу у промислово розвинутому світі, особливо в галузях, пов'язаних із технічним забезпеченням, тобто електронікою та автоматизацією. Як наслідок, компанії почали розширювати свої мережі для пошуку нових географічно віддалених спеціалістів.

П'ятий етап – початок ХХІ століття – сьогодні. Модернізація формату глобалізації НДДКР.

Від початку 2000-х рр., країни з перехідною економікою спостерігали швидкі темпи економічного зростання, як і збільшення доходів населення. Споживачі на таких ринках ставили все більше вимог до якості та функціональної наповненості продукції, але не готові були сплачувати такі самі високі ціни на товари, як і розвинуті країни. Відповідно, для задоволення попиту та охоплення більшого масштабу, корпораціям необхідно було суттєво змінювати бізнес-моделі задля розробки економічно ефективних продуктів, які б містили всі необхідні функціональні можливості. Такі товари позначалися як «Нова продукція для ринків, що розвиваються». В цю категорію підпадають такі відомі всім товари як телефони, персональні комп'ютери, автомобілі, біофармацевтику тощо.

Варто звернути увагу на те, як вплинула глобалізація на трансформацію самого поняття «інновації» у роботі мультинаціональних компаній, під час змін на різних етапах.

У сучасних умовах, коли джерела нових знань стають все більш розподіленими, а швидкість впровадження технологій на ринок швидко зростає, можливість проведення досліджень і розробок стає реальністю лише у децентралізованих відкритих моделях, таких як «відкриті інновації». Це передбачає утворення партнерств, альянсів та структур з низьким рівнем бюрократії, що дозволяють поєднувати ресурси внутрішньої країни або регіону з ресурсами зовнішнього походження. [10]

Одним з вчених, який дослідив дані питання є Генрі Чесбро. Він ввів у науковий обіг таке поняття як «відкриті інновації». Цей термін, за визначенням вченого, означає цінні пропозиції та ідеї, які надходять як і від самої компанії, так і ззовні, та які можуть надаватися на ринку у вигляді результату дій самої компанії, а також і інших структур.[11]

Основна ідея відкритих інновацій полягає в тому, що компанія повинна активно використовувати зовнішні джерела знань, щоб створити додаткову вартість. Важливо, щоб знання, які компанія отримує під час своїх досліджень, не

обмежувалися лише внутрішніми шляхами до ринку. Тому компанії створюють так звані "мережі знань", що дозволяють ефективно використовувати зовнішні джерела інновацій.

Останні зміни в економічному середовищі, такі як збільшення мобільності працівників, доступність венчурного капіталу, економічна інтеграція та глобалізація, сприяють поширенню відкритих інновацій. Вони дозволяють залучати зовнішніх партнерів та експертів, сприяють швидкому розповсюдженню і використанню інноваційних ідей.

У парадигмі відкритих інновацій виділяють чотири основні стратегії:

- об'єднання зусиль у загальний фонд досліджень і розробок;
- розподіл окремих стадій розробок для створення різних інноваційних продуктів;
- прискорення процесу прийняття рішень щодо технологічних нововведень на великих підприємствах;
- вільне використання та продаж інноваційних продуктів для їх подальшого удосконалення.

Відкриті інновації є стратегічним підходом, який сприяє активному використанню зовнішніх джерел знань і ресурсів для створення і впровадження нових ідей, продуктів та технологій. Компанії не обмежуються внутрішніми дослідженнями та розробками, а залучають зовнішніх партнерів, співробітників, клієнтів, університети та інші організації для обміну знаннями і взаємодії.

Відкриті інновації передбачають, що компанії активно співпрацюють з зовнішніми партнерами та інституціями, а також використовують механізми відкритих ринків, ліцензування та спільного розвитку продуктів. Це дозволяє прискорити процеси досліджень і розробок, скоротити час впровадження на ринок, а також збільшити інноваційний потенціал компанії.

Одним з ключових аспектів відкритих інновацій є активне використання зовнішніх знань. Компанії розуміють, що велика кількість інноваційних ідей та знань знаходиться поза їхніми межами, і тому вони створюють механізми для

залучення цих зовнішніх джерел знань. Це можуть бути партнерства з університетами, науковими лабораторіями, інкубаторами стартапів, консультантами та іншими організаціями, які мають потрібні знання та експертизу. Це означає, що компанії, що використовують відкриті інновації, активно співпрацюють зі спільнотою, діляться своїми знаннями, дослідженнями та технологіями зі сторонніми учасниками. Вони можуть відкривати свої інтерфейси, надавати доступ до своїх даних, розробок та патентів, а також активно співпрацювати зі спільнотою розробників іншими формами співпраці.

Крім того, відкриті інновації допомагають стимулювати конкуренцію та підвищувати якість продуктів і послуг. Компанії, що відкрито діляться своїми інноваціями, змушені постійно підвищувати свій рівень технологічного розвитку та ефективності, щоб зберегти свою конкурентоспроможність. Це також спонукає інші компанії до постійного пошуку нових рішень та удосконалення.

Додатковою перевагою є зниження витрат на дослідження і розробку. Замість того, щоб самостійно виконувати всі етапи розробки, компанії можуть використовувати вже наявні технології та знання, які були розроблені іншими організаціями. Це дозволяє зосередитися на самому інноваційному аспекті проекту і скоротити час досягнення ринкової готовності.

Важливою складовою відкритих інновацій є співпраця з університетами, дослідницькими установами та стартапами. Такі партнерства сприяють обміну знаннями, спільним проектам і взаємному збагаченню дослідницького середовища. Вони також допомагають впроваджувати академічні дослідження в практику та комерційні продукти. Бізнес-модель, побудована Чесбро, наведена нижче (Рис. 1.2):

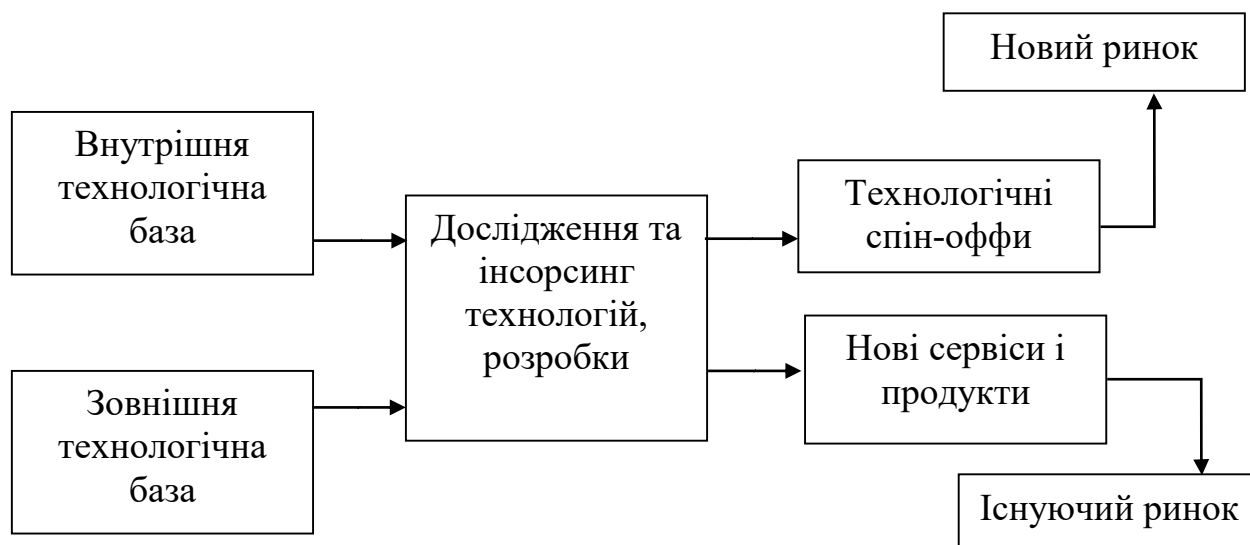

Рис. 1.2 Бізнес-модель відкритих інновацій за Чесбро [11], [12], [13]

Отже, інтернаціоналізація інноваційної діяльності не є новим явищем і відбувається з 1960-х років. Вже тоді компанії почали виконувати науково-дослідні роботи за межами своїх країн з метою передачі технологій та розширення ринків. Перші ознаки здійснення науково-дослідницьких робіт за кордоном були помічені у діяльності мультинаціональних корпорацій в промислово розвинених країнах. З часом з'явилися різні типи науково-технологічних підрозділів, такі як підрозділи з трансферу технологій, місцеві технологічні підрозділи, глобальні технологічні підрозділи та корпоративні технологічні підрозділи, метою яких була адаптація продукту для конкретних ринків, їх удосконалена розробка та реалізація масштабних проєктів.

У сучасних умовах, коли джерела нових знань стають все більш розподіленими, а швидкість впровадження технологій на ринок швидко зростає, відкриті інновації стають ключовим фактором успіху для компаній. Цей підхід передбачає активне використання зовнішніх джерел знань та ресурсів, утворення партнерств та альянсів, а також розробку структур з низьким рівнем бюрократії. Відкриті інновації стали ключовим фактором успіху для компаній у сучасних умовах, де швидкість впровадження технологій на ринок зростає.

1.3. Методи оцінювання інноваційного розвитку багатонаціональних компаній

Зміст поняття "інноваційний потенціал" залежить від підходу науковців, які його досліджують. Деякі автори наголошують на наявності ресурсів у економічних суб'єктів, інші - на комбінації виробничих ресурсів, можливості їх використання, реалізації цілей інноваційної діяльності підприємств або поєднанні науково-технічних знань і практичного досвіду суспільства.

Порівнюючи ці підходи, можна виділити, що більшість вчених використовує ресурсний підхід, визначаючи інноваційний потенціал як сукупність ресурсів або їх комбінацію. Інші група науковців застосовують структурний підхід, виділяючи основні елементи інноваційного потенціалу, такі як кадровий потенціал, інформаційно-методологічний, організаційний, матеріально-технічний, науково-технічний, фінансовий тощо. Інші дослідники застосовують процесний підхід, в якому інноваційний потенціал пов'язується з досягненням цілей інноваційної діяльності суб'єктів, які займаються розробкою, впровадженням та комерціалізацією інновацій.[14]

Ресурсний підхід акцентує увагу на наявності ресурсів і можливостях їх використання для досягнення цілей інноваційної діяльності. Він обмежений, оскільки не враховує інших характеристик інноваційного потенціалу, таких як багаторівневність, системність, синергетичні ефекти та різні вектори розвитку. Цей підхід зосереджений на досягненні кінцевих цілей інноваційної діяльності на мікрорівні економічної системи, таких як конкурентоспроможність і позиціонування на ринку.

Структурний підхід інтегрує різні ресурси в комплексні складові, але не враховує процес розвитку інноваційного потенціалу під впливом зовнішніх факторів.

Процесний підхід зосереджений на впровадженні і комерціалізації інновацій, але не враховує умови формування ресурсних складових.

Отже, враховуючи вищевказане, рекомендується використовувати метод інтегрованого підходу для оцінки інноваційного розвитку підприємств. Тобто

пов'язати між собою аналіз доступності і використання ресурсів підприємства для досягнення інноваційних цілей, визначення складових структури наукового розвитку та взаємозв'язок і взаємодію між ними, їх вплив на формування інноваційного середовища, а також аналіз інноваційного процесу, включаючи етапи створення, впровадження та комерціалізації інновацій. Визначення ключових факторів, що впливають на ефективність цих процесів, таких як організаційна культура, лідерство, співпраця між відділами, зовнішні партнерства тощо.

На підходах, описаних вище, формуються використання різних методів розрахунку інноваційного потенціалу компаній. Їх умовно можна поділити на три групи: методи, що застосовують при оцінці різних сфер діяльності (імпортний, експортний потенціал компанії тощо), і так само їх, за аналогією застосовують і для визначення інноваційного розвитку; методи, які використовують для оцінки окремих складових інноваційного потенціалу та їх інтегративного ефекту; та методи, що засновані на визначенні інновацій як підсистеми більш складного майбутнього економічного потенціалу.

До першої групи належить метод оцінки, який аналогічний розрахунку експортного потенціалу. Він включає в себе виробничий потенціал, коефіцієнти конкурентоспроможності продукції та коефіцієнти попиту та пропозиції.

У межах процесного підходу, існує метод, що використовує суму експертних оцінок інноваційних ресурсів та каталізаторів, зважених на їх значущість. Він оцінює не тільки інноваційні ресурси, але також активність інноваційних процесів.

Структурний підхід використовує метод DEA-аналізу, включаючи модель суперефективності.

Інтегральний підхід передбачає використання методик, схожих на ті, що використовуються в проектному аналізі, таких як матриці окремих показників та інтегральні показники. Вони можуть бути розраховані за допомогою різних формул, таких як квадратний корінь з суми квадратів окремих показників або середньозваженої величини окремих показників з коефіцієнтами вагомості.

Отже, з огляду на перший метод, за аналогією оцінки експортного потенціалу, можемо використати коефіцієнт конкурентоспроможності продукції для визначення інноваційного потенціалу країни або регіону:

$$ІП = ВП * K_{інн},$$

де $ВП$ – виробничий потенціал;

K – коефіцієнт інноваційної продукції, що виробляється в даній країні/регіоні. [15]

За цією формулою, інноваційний потенціал спрямовує використання виробничого потенціалу з метою забезпечення конкурентоспроможності на міжнародному рівні, шляхом інтеграції в глобальну інноваційну мережу. Однак, на практиці ця модель ускладнюється наступними проблемами: по-перше, важко врахувати попит національної інноваційної продукції в країні-імпортері; по-друге, складно визначити обсяг інноваційної продукції, що пропонується іноземними виробниками на світовому ринку. Це робить застосування розглядуваної моделі складнішим і знижує її ефективність.

Також дослідники використовують багатофакторну характеристику стану експортного потенціалу, яка дозволяє оцінити за рейтингом кожний напрямок виробництва. Ця модель розраховується за формулою:

$$ІП = \sum_{i=1}^n Іл_i * Іс_i * Кр_i * Ккр_i,$$

де $Іл_i$ – індекс локалізації i -го інноваційного сектору, що розраховується як співвідношення питомої ваги даного сектору в регіоні до питомої ваги того ж сектору в країні;

$Іс_i$ – індекс спеціалізації регіону по i -му інноваційному сектору в ВВП країни, який визначається як відношення питомої ваги регіону в країні по даному сектору до питомої ваги регіону у ВВП країни;

$Кр_i$ – експертна оцінка значущості i -го сектору в структурі виробництва регіону;

$Ккр_i$ – експертна оцінка значущості i -тої галузі в ВВП країни. [16]

За допомогою методу DEA-аналізу суперефективності можна визначити відносну ефективність інновацій у різних галузях певних регіонів. На основі цього аналізу можуть бути сформовані групи галузей з високим, середнім і низьким рівнями інноваційного потенціалу. Після цього можна виявити "вузькі місця"

регіонального інноваційного потенціалу в національній економічній системі, а також виділити області з високою ефективністю у формуванні та використанні інноваційного потенціалу. В результаті послідовних досліджень і розрахунків може бути розроблена матриця, яка комплексно оцінює інноваційний потенціал різних регіонів.

Інші дослідники, які використовують процесний підхід до оцінки інноваційного потенціалу, стверджують, що існує набір показників, пов'язаних з економічною діяльністю підприємства та його інноваційною активністю, які дозволяють скласти "портрет" інноваційно активного підприємства. Ці показники включають рівень інноваційності продукції, зміни в кількості промислових підприємств, що займаються інноваціями, загальний обсяг реалізованої інноваційної продукції та зміни в її структурі та інше. Формула виглядає наступним чином:

$$O_i = \frac{POVi - POV_{min}}{POV_{max} - POV_{min}},$$

де $POVi$ – середнє значення параметрів i -го підприємства за попередній період;
 POV_{max} – максимальне серед обстежених підприємств значення показника;
 POV_{min} – мінімальне серед обстежених підприємств значення показника. [17]

Найчастіше інноваційна активність оцінюється на основі трьох елементів, які виносяться з наведеної формули. Вони включають середній розмір випуску інноваційної продукції на працівника протягом попереднього періоду, частку інноваційної продукції у загальному обсязі випуску та витрати на інновації на працівника середнього облікового складу. Для більш детальних результатів без похибок, розраховують комплексний індекс інноваційної активності для кожного підприємства шляхом обчислення середньоарифметичного значення цих трьох параметрів. За рівнем цього показника підприємства регіону (або регіонів) можуть бути класифіковані як маючі високу, середню або низьку інноваційну активність. Такий підхід до оцінки інноваційності підприємств має значення при дослідженні інноваційного потенціалу регіону, оскільки дозволяє виявити не лише ступінь

використання індивідуального інноваційного потенціалу підприємств, але й виявити слабкі та проблемні місця загальнорегіонального інноваційного потенціалу. Проте слід зазначити, що використання середньоарифметичного показника для оцінки інноваційності підприємства не має достатнього обґрунтування, оскільки не враховується різноманітність оцінюваних факторів.[18]

Вважається, що більш доцільним є використання формули квадратного кореня з суми квадратів окремих (часткових) параметрів для розрахунку комплексного індексу інноваційної активності підприємств. Ця модель оцінки різноспрямованих дієвих факторів надає більш обґрунтований результат, оскільки вона відображає досліджуваний показник як інтегральний результат взаємодії декількох часткових результатів, утворюючи тривимірний простір.

$$\text{КПА}_i = \sqrt[3]{\text{Опві}^2 + \text{Очі}^2 + \text{Опвті}^2}, \quad [19]$$

де Опві – оцінка середнього за минулий період розміру питомого випуску інноваційної продукції.

Очі – оцінка частини інноваційної продукції в загальному обсягу випуску продукції;

Опвті – оцінка питомих інноваційних витрат на працівника середньооблікового складу.

Сучасний структурний підхід заснований на тих самих методах, що використовують для визначення ресурсних елементів. Однак, відрізняється він від них тим, що передбачає більшу кількість експертних оцінок та факторів порівняння. Таким чином, при оцінці інтелектуального потенціалу будь-якого економічного суб'єкту береться до уваги значно більша кількість груп факторів: природні, економічні, інституціональні, соціальні тощо.

Інтегральний підхід відрізняється від інших тим, що поєднує в собі велику кількість інтегрованих факторів, спеціально адаптованих для певного регіону або країни. Зважаючи на це, він є найбільш об'єктивним та адаптивним. Така модель розрахунку передбачає наявність факторів, які б змінювалися в залежності від об'єкту дослідження і розраховує показники динаміки інноваційного розвитку на душу населення:

$$Ir = \frac{\sqrt[k]{\prod_{j=1}^k i_{rj} * d_{ij} / N_r}}{\sum_{r=1}^n \sqrt[k]{\prod_{j=1}^k i_{rj} * d_{ij} / \sum_{r=1}^n N_r}},$$

де I_r – інтегральний показник рівня соціального економічного розвитку r -го регіону;

N_r – кількість інноваційно-активного населення r -го регіону;

i_{rj} – частковий індекс для j -го фактору, r -го регіону (визначається як відношення розміру показників по кожному з регіонів до середнього рівня);

d_j – ваговий коефіцієнт для j -го фактору (враховує вагомість кожного з факторів в оцінці територіального дисбалансу);

n – кількість регіонів;

k – кількість факторів. [20]

У деяких дослідженнях [21] розглядається оцінка інноваційної активності суб'єктів в контексті нерівномірного розвитку регіонів. Для цього використовується інтегральний показник, такий як валова додана вартість (ВДВ), який залежить від багатьох різних факторів. Перелік цих факторів має важливе значення для оцінки інноваційного потенціалу регіону, оскільки вони визначають чинники, що впливають на інноваційну активність економічних суб'єктів, з урахуванням зовнішнього середовища.

Проте, теоретична конструкція, яка розглядається, має деякі недоліки. По-перше, досліджується взаємозв'язок між експертними оцінками факторів, а не самими факторами. Тобто вивчається, як змінюється ставлення дослідників до певних факторів, які впливають на інноваційну активність суб'єктів. По-друге, у запропонованій моделі неможливо усунути взаємозалежність між факторами. По-третє, науковці допускають неправильне встановлення причинно-наслідкових зв'язків між суб'єктами інноваційних процесів.

Для поліпшення методики оцінки інноваційного потенціалу можна використовувати відхилення кількості підприємств, що впроваджують інновації, від середнього рівня в порівнянних регіонах як результуючий показник інноваційної активності економічних суб'єктів у регіональних економічних системах.

Отже, при дослідженнях інноваційного розвитку мультинаціональних підприємств, важливо здійснювати оцінку інноваційного потенціалу підприємства в послідовності, яка включає аналіз структури інноваційного потенціалу,

виявлення ступеня використання внутрішніх інноваційних можливостей та оцінку рівня інноваційної активності. Необхідно керуватись основними принципами, такими як точність і визначеність оцінки, простота та інформативність, цільова орієнтація, системність, доступність вхідної інформації та комплексність оцінки. Ці принципи допоможуть забезпечити якісну оцінку інноваційного потенціалу підприємства і ефективне управління.

Варіативність існуючих методів оцінки вказує на актуальність оцінки і використання наявних та потенційних можливостей інноваційного розвитку. Також, виділені підходи до визначення інноваційного потенціалу дозволяють створити матрицю методів його оцінки і сформулювати критерії відбору оціночних методів.

Різноманітність поглядів дослідників обумовлена різноманітністю видів інноваційної діяльності, розміром підприємств, галузями реалізації нововведень та іншими факторами. Це ускладнює завдання вибору оптимальної методології оцінки інноваційного потенціалу підприємства, оскільки не існує єдиного підходу, який підійшов би для всіх випадків. Враховуючи індивідуальні особливості галузі, розміру та специфіки підприємства, підхід до оцінки потребує індивідуального підходу. Оцінка інноваційного потенціалу підприємства повинна враховувати не лише наявні можливості, але й виявляти приховані резерви, сильні та слабкі сторони інноваційної діяльності. Після виявлення цих факторів доцільно відповідно налаштувати внутрішні та зовнішні інноваційні можливості, оптимізувати ресурсну базу та розробити інноваційно-стратегічні акценти підприємства.

Цілеспрямоване управління інноваційним потенціалом вимагає постійного моніторингу та впливу на нього з метою підвищення ефективності інноваційної діяльності підприємства. Це означає, що його оцінка повинна стати постійним процесом, який допоможе забезпечити належний розвиток інновацій в організації.

У підсумку, оцінка інноваційного потенціалу підприємства вимагає комплексного підходу та використання різноманітних методологій. Це важливий

процес, який допомагає організації зрозуміти свої можливості та ризики у сфері інновацій.

Проведення такого скринінгу дозволяє не лише виявити поточний стан інноваційної діяльності компанії, але й здійснити прогнозування та планування щодо її подальшого розвитку. Це дозволяє підприємству визначити свої сильні та слабкі сторони, залучити приховані резерви та вдосконалити інноваційну стратегію.

Враховуючи різноманітність методів оцінки та специфіку підприємства, важливо вибрати оптимальну методологію, що відповідає її потребі і меті. Індивідуальний підхід дозволяє уникнути загальноприйнятих стандартів та пристосувати методи до конкретної ситуації.

Завдяки систематичній моніторингу, підприємство може розробити ефективні стратегії управління інноваціями, розширити свою конкурентоспроможність та досягти стійкого розвитку. Оцінка дозволяє ідентифікувати ключові напрямки для інноваційних зусиль, залучити необхідні ресурси та створити сприятливе середовище для інноваційного розвитку.

РОЗДІЛ 2.

АНАЛІЗ КОРПОРАТИВНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ІННОВАЦІЙНОГО ЛІДЕРСТВА БАГАТОНАЦІОНАЛЬНИХ КОМПАНІЙ

2.1. Аналіз тенденцій розвитку інноваційної діяльності провідних високотехнологічних корпорацій світу

Сьогодні, в умовах глобалізації, залучення інновацій в діяльність мультинаціональних компаній є безкрайнім морем можливостей для реалізацій нових ідей, які в свою чергою є одним з основних механізмів конкурентоспроможності на міжнародному ринку.

Важливою частиною аналізу розвитку інновацій, буде прослідкувати зміни у обсягах витрат ВВП країн на НДДКР. На сьогодні лідерами з залучення бюджетів у дослідження є Південна Корея, Ізраїль, Японія, Фінляндія та Швеція [22]. За даними з дослідження Global R&D Funding Forecast 2022 провідну роль інноваційних рушіїв, прогнозовано, будуть відігравати країни Азії, Північної Америки та Європи, не дивлячись на те, що їхні видатки і так зростатимуть тотожно з потребою у відновленні світової економіки після пандемії COVID-19, військових конфліктів, а також, як наслідок, з прискореннями темпів інфляції, зміною клімату, науково-технологічною міграцією тощо.

За результатами The Future of Post-COVID Innovation Finance GII (Global Innovation Index 2021/2022) криза, створена пандемією є короткостроковою. Витрати міжнаціональних компаній на НДДКР завжди були достатньо високими і залишились такими. Побоювання, що криза спричинить сильний спад у розвитку та залучення капіталів на це, не підтвердилися. Серед корпорацій відбулися зміни у структурному розподілі інновацій, доступ до фінансування інновацій як у країнах, що розвиваються, та компаній з нестабільними надходженнями знаходяться під невеликою загрозою, але у розвинутих країнах та компаній зі

стабільним прибутком та адаптованою бізнес-моделлю рівень розвитку інноваційного сектору залишається стабільно зростаючим.

З однієї сторони це є хорошим показником того, що глобальний прогрес не стоїть на місці і продовжує свій рух, з іншої ж сторони, це є передумовою дисбалансу інноваційного розподілу та збільшення економічного розриву. [23]

Головні міжнародні науково-дослідні центри транснаціональних корпорацій зазвичай знаходяться в США, Західній Європі та Японії. Проте, з огляду на останні глобальні тенденції, нові дослідницькі підрозділи можуть з'явитися в Китаї та Індії, що дозволить цим країнам стати частиною "інноваційного ядра" світової економіки в майбутньому.

Прогноз від Global R&D funding forecast про інвестування транснаціональними корпораціями в наукові дослідження – це звіт результатів дослідницьких робіт та оцінка попереднього, поточного та наступного років. GR&DFF публікується від 1959 року. Від початку формування першого етапу інноваційного розвитку звіти акумулювали в собі інформацію про США через те, що материнські компанії, які почали проводити НДККР, домінували саме на цьому ринку. Цікавим фактом є те, що у першій публікації сума, залучена до науково-технологічних розробок, становила 12 млрд дол США, а в 63-й даний показник становить вже 2,47 трлн дол США у 2022 р. і з кожним роком продовжує зростати (рис. 2.1):

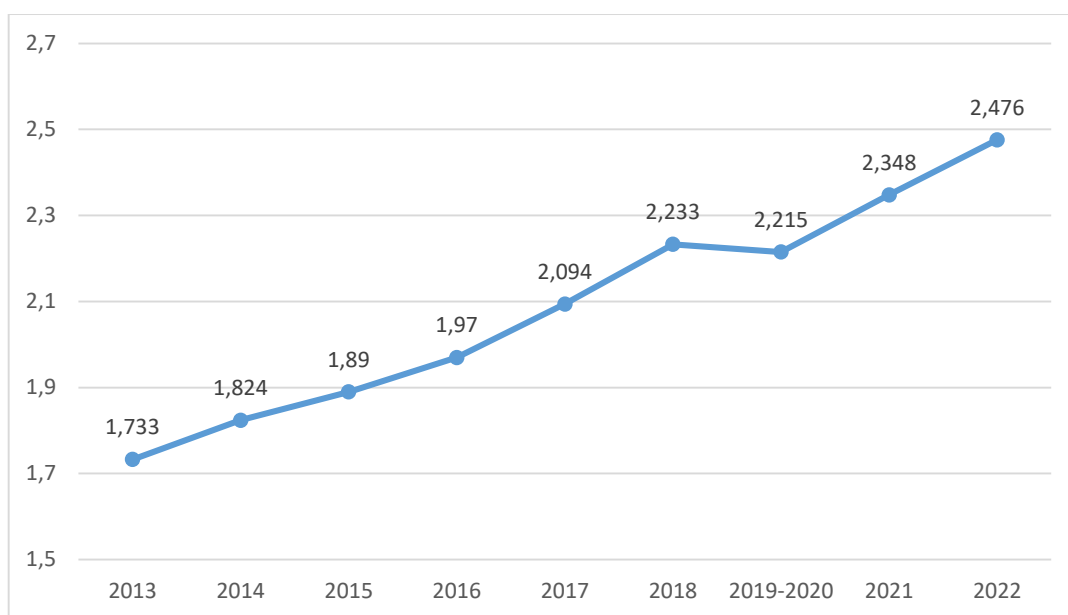

Рис 2.1. Глобальні витрати багатонаціональних компаній на НДДКР протягом минулого десятиріччя, трлн дол США за паритетом купівельної спроможності, [24]

За графіком, упродовж усіх років, у які проводився даний аналіз, спостерігається стійке зростання витрат на дослідницькі роботи. Тенденція на спад відбулася лише один раз від 1959 року – в 2019-2020-х роках при найкритичнішому періоді COVID-19. Це цілком зрозуміло, оскільки число витрат на дослідження напряму залежне також і від світового ВВП, особливо в даному випадку.

За останні 20 років відбулося 2 глобальні світові кризи – 2008-го року, через падіння фондового ринку, та 2020-го, через тотальний карантин. Ще було сповільнення темпів світової торгівлі у 2014-2015-х рр. І, як вже наведено вище, незначний спад витрат компаній на НДДКР відбувся тільки у 2020 р. З цього можна зробити висновок, що при будь-якій кризі, компанії все одно направляють свої капітали на розвиток інновацій, оскільки саме це є рушієм продажів і допомогою для корпорації не бути поглинутою ринком.

Варто також розглянути і показники Організації економічного співробітництва та розвитку (далі – ОЕСР) про валові внутрішні витрати на НДДКР (рис. 2.2):

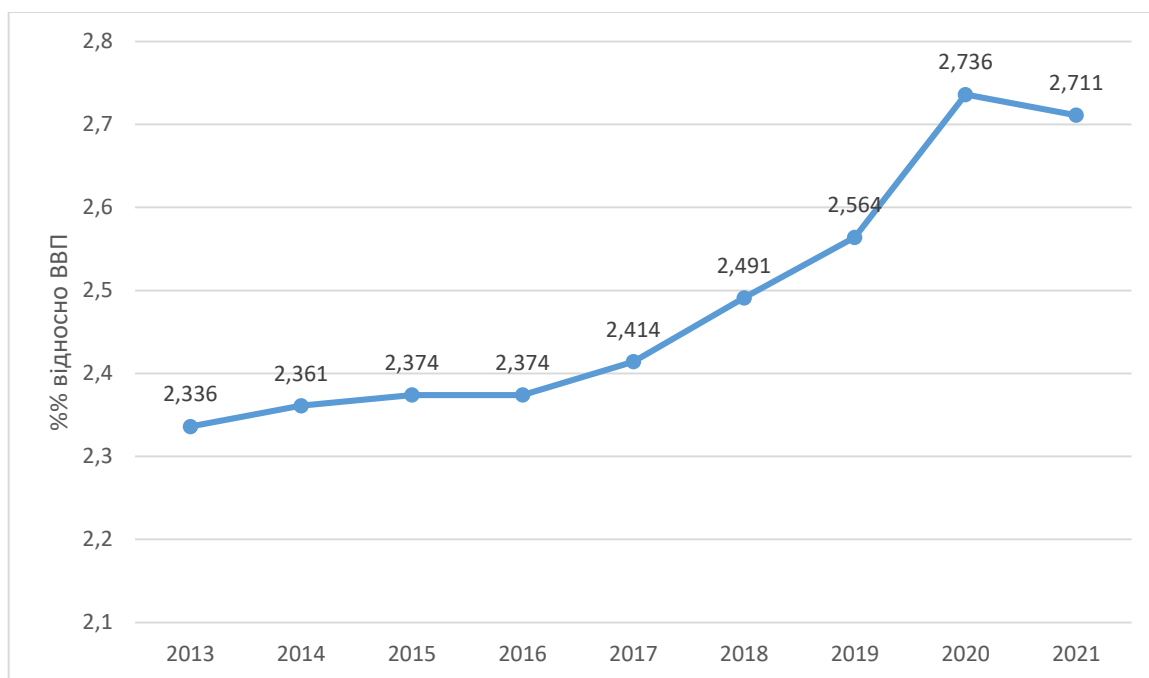

Рис. 2.2. Відсоток витрат на НДДКР відносно ВВП в країнах-членах ОЕСР, % [25]

Валові внутрішні витрати на НДДКР визначаються як загальні витрати (поточні та капітальні) на НДДКР, здійснені всіма компаніями-резидентами, науково-дослідними інститутами, університетськими та державними лабораторіями тощо в країні. Цей показник включає НДДКР, що фінансуються з-за кордону, але не включає внутрішні кошти на НДДКР, що виконуються за межами національної економіки. Цей показник вимірюється у постійних цінах у доларах США, враховуючи ПКС (за основу взяті дані 2015-го року), а також у відсотках від ВВП.

Саме цим показником, дані сильно відрізняються від загальної кількості витрат компаній у різних країнах світу. За витратами відносно ВВП у 2021 р. лідерами є Ізраїль (5,557%), Південна Корея (4,93%), Китай (3,78%), США (3,457%) та Швеція (3,35%).

Наслідки пандемії призвели до прискореного розвитку сфери інформаційно-комунікаційних технологій (далі – ІКТ) та галузей охорони здоров'я. В свою чергу суттєво постраждали автомобільний, аерокосмічний та оборонний сектори. Загальний приріст інвестицій у дослідження та розробки був за напрямком самих ІКТ-послуг (15,5%), надалі йшли сектори охорони здоров'я та виробників новітніх

технологій (12,8% і 5,7% відповідно). Багато інших галузей показали зменшення інвестицій у дослідження та розробки, особливо ті, що постраждали внаслідок кризи, як, наприклад, аерокосмічна промисловість і оборона (-17%) та автомобільна промисловість (-4,3%). У хімічному секторі зменшилися видатки на дослідження та розробки на 3,4%, продовжуючи негативну тенденцію, спостережену в останні кілька років (рис. 2.3):

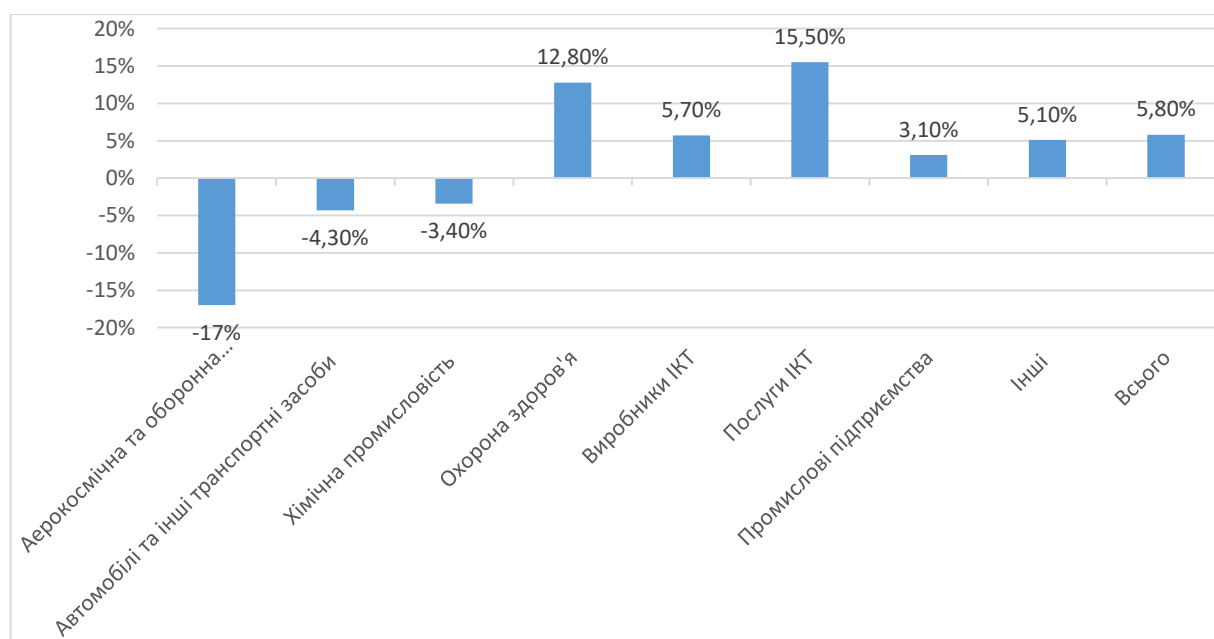

Рис. 2.3. Динаміка залучення/вилучення інвестицій у НДДКР у 2020-2021 рр. за секторами та регіонами/країнами, % [26]

Згідно з PricewaterhouseCoopers (PwC) і їхньою рейтинговою системою Global Innovation 1000 - 2021, яка включає 1000 найбільших компаній світу в галузі досліджень і розробок, видатки на НДДКР в світі зросли на 11,4% у 2021 році до 908,875 млрд доларів США. Рейтинг не привів до жодних нових записів серед 10 найбільших інвесторів у НДДКР. Більшість лідерів залишилися тими ж самими, за винятком зміни місця між Microsoft і Huawei, де Huawei зайняла друге місце після Alphabet (таблиця 2.1).

Загальні інвестиції у НДДКР для цих 10 компаній становили 149,1 млрд євро, що є збільшенням на 8,1% порівняно з минулим роком. Серед них Meta (в минулому Facebook) показала найбільше зростання (35%), а Apple йде на другому

місці зі зростанням 15%. Ймовірно, нещодавні придбання цих компаній також сприяли такому вражаючому темпу зростання. Єдиним представником топ-10, чий інвестиції в НДДКР зменшилися, стала компанія Volkswagen. Загалом, інвестиції 2500 компаній в НДДКР зросли на 5,6%, що означає глобальне збільшення на 47,9 млрд євро. Цих 10 найбільших інвесторів вносять майже чверть (23%) збільшення інвестицій у НДДКР в загальному рейтингу. Доля 16,4% інвестицій у НДДКР серед першої десятки загального рейтингу є високою і трохи перевищує показник минулого року, який склав 16%. [27]

	Назва компанії	Сектор	Витрати на НДДКР, млрд Євро	Інтенсивність досліджень та розробок, % від доходу
1	Alphabet	Послуги ІКТ	22,470	15,3
2	Huawei	Виробники ІКТ	17,460	13
3	Microsoft	Послуги ІКТ	16,882	9,7
4	Samsung	Виробники ІКТ	15,895	7,5
5	Apple	Виробники ІКТ	15,282	13,3
6	Meta	Послуги ІКТ	15,033	25,5
7	Volkswagen AG	Автомобільний	13,885	0,3
8	Roche Holding AG CH	Охорона здоров'я	11,247	4,2
9	Intel Corp	Виробники ІКТ	11,047	1,2
10	Johnson & Johnson	Охорона здоров'я	9,909	6

Таблиця 2.1. Топ-10 мультинаціональних корпорацій-лідерів за витратами на науково-технологічні дослідження серед 2500 ТНК за витратами та інтенсивністю досліджень та розробок у 2021 році. [27]

В таблиці 2.1 наведений перелік 10-ти корпорацій, які разом витратили 149,1 млрд Євро на дослідження та розвиток інноваційного потенціалу в 2021 році. Серед них домінують компанії зі штаб-квартирою у США, та розподіл такий: шість з десяти – американські компанії, та по одному представнику з Китаю, Німеччини, Швейцарії та Південної Кореї.

"Найбільш інноваційні компанії 2023 року" – це список компаній, який зроблений видавництвом Fast Company, що відображає 10 найінноваційніших

організацій у різних галузях, від реклами до робочого місця, - демонструє надихаючі, глибокі історії, що виходять далеко за рамки поточних актуальних трендів.

Охорона здоров'я стає більш справедливою - для трансгендерів (Folx Health), жінок (Maven Clinic), дітей (Hazel Health) та пацієнтів з низьким рівнем доходу (Cityblock Health) - завдяки компаніям, які пристосовують свої пропозиції до потреб спільнот, які традиційно не отримували належного обслуговування. Культові бренди змінюють способи комунікації з шанувальниками, надаючи більше влади творцям і встановлюючи зв'язок з культурою (McDonald's, Tiffany & Co.), в той час як весь світ ресторанів і споживчих товарів переробляється, ставлячи в центр уваги контент (MrBeast). На Землі укріплюють ґрунт (Regrow Ag), жертви кліматичних катастроф тепер можуть отримати мобільну мережу, щоб пережити збої (Sesame Solar), а один з найвпливовіших світових брендів, Patagonia, зробив планету своїм єдиним акціонером (Holdfast Collective). Тим часом, у космосі державні та приватні організації (NASA, Axiom Space) розвивають те, що можливо на орбіті. Нарешті, мистецький колектив (MsCHF) зі знанням справи коментує культуру споживання та бізнесу. Ну і звісно, неможливо оминати одну з найвідоміших розробок останнього часу – штучний інтелект (OpenAI), який змусив повністю переосмислити підхід до роботи, пошуку інформації та переосмислити корпоративний світ.

За даними, зібраними на основі дослідження Fast Company до 10 найбільш інноваційних компаній світу в 2023 році входять наступні (таблиця 2.2):

	Назва компанії	Діяльність, за яку надано місце в рейтингу
1	OpenAI	За те, що штучний інтелект змінить все
2	McDonald's	За розвиток культурних цінностей, які викликають таке ж звикання, як і картопля фрі
3	Airbnb	За ре-дизайн платформи для нової ери в подорожах
4	Holdfast Collective	За залучення капіталізму до вирішень кліматичної кризи
5	Nubank	За створення нового способу заощадження для людей

6	Microsoft	За центрування доступу до високотехнологічних продуктів
7	Roblox	За виведення метавсесвіту на довий рівень
8	Webtoon	За те, що привернули увагу до мобільних коміксів
9	Ramp	За те, що полегшили ведення фінансової звітності
10	Tiffany & Co.	За те, що вдихнули нове життя в найстаріший американський бренд класу «Люкс»

Таблиця 2.2. Рейтинг найінноваційніших компаній світу в 2023 році [28]

Тенденції розвитку інноваційної діяльності компаній світу зазнали значних змін в останні роки, особливо щодо фінансування. Ключовими аспектами є зміна підходу до корпоративного бюджету та збільшення залучення інвестицій на НДДКР, зростання ролі держави у дослідженнях та розробках, розуміння переваг співпраці та кооперування з іншими компаніями.

Корпорації все більше усвідомлюють потребу у створенні внутрішніх інноваційних фондів та активнішому співробітництві зі стартапами. Вони розглядають не лише зовнішні інвестиції, але й внутрішні механізми фінансування, що сприяють залученню талановитих співробітників, розвитку нових ідей та внутрішнього підприємництва. Знаходяться переваги спільного інвестування та співпраці з іншими компаніями, венчурними фондами та інвесторами. Вони формують консорціуми та партнерства для спільного фінансування та розвитку інноваційних проектів, що дозволяє зменшити ризики та підвищити ймовірність успіху. Уряди багатьох країн активно сприяють інноваційній діяльності компаній, надаючи фінансову підтримку, створюючи сприятливі умови для розвитку стартапів та забезпечуючи легальний та регуляторний фреймворк. Вони визнають важливість інновацій для економічного зростання та створення нових робочих місць.

Загалом, тенденції розвитку інноваційної діяльності компаній світу свідчать про збільшення інвестицій та зацікавленості у новаторських проектах, розвиток альтернативних джерел фінансування та активне співробітництво зі сторонніми партнерами.

2.2. Умови та чинники забезпечення глобального інноваційного лідерства компаній

У сучасній глобалізованій економіці успіх у галузі майже обов'язково передбачає міжнародний підхід до ведення бізнесу. Обмеження своєї економічної діяльності внутрішнім ринком в кінцевому підсумку призведе до недоліків у порівнянні з транснаціональними компаніями, які здатні швидко захоплювати ринки, що розвиваються. Інноваційна трансформація ще більше розширює можливості для компаній, які працюють за межами національних кордонів, і стає інструментом для обслуговування клієнтів по всьому світу та підвищує швидкість реагування бізнесу в усіх сферах.

Щоб зрозуміти, чому лідерство сильно залежить від культурних питань, необхідно провести відмінність між лідерством і менеджментом. Класифікуємо це за поширеним поняттям: лідери турбуються про людей, в той час як менеджери зайняті цифрами (Kotter 1990). Сучасні диференціації визначають лідерів як компанії, що змінюють та змінюються, тоді як менеджери повинні бути зрозумілими та керованими правилами.

Лідерство має особливе значення в часи змін. До тих пір, поки бізнес-модель компанії не підпадає під загрозу з боку конкурентів і зміни переваг клієнтів, гарне лідерство може не мати вирішального значення для виживання компанії. Однак саме тут вступає в гру цифрова трансформація. Сьогодні майже всі компанії стикаються з революційними змінами в засобах, за допомогою яких вони ведуть свій бізнес; цілях, які визначають їх бізнес-моделі; соціальному світі, в якому вони ведуть бізнес.

Діджиталізація бізнес-процесів дозволяє внутрішній моніторинг і контроль практично кожного аспекту роботи компанії. Великі дані та штучний інтелект (ШІ) підтримують підприємства в оптимізації кожного кроку їхніх процесів — за умови, що ці кроки можна виміряти, а потім охопити алгоритмами. Однак, оскільки ШІ ще не готовий до вирішення багатьох незлічених аспектів, діджиталізація бізнес-

процесів відкриває можливості, які не мають сенсу самі по собі, а будуть корисними лише за підтримки людського розуму, тобто лідера.

Одним з найважливіших завдань лідера є розробка бізнес-моделі. Технологічний прогрес, спричинений цифровою трансформацією, викликає незліченну кількість нових можливостей для бізнесу. Більшість із них мають дуже руйнівний вплив на усталені компанії та їхні бізнес-моделі. Параметри, які впливають на бізнес-процеси, мають ще більший вплив на бізнес-моделі [29]. Лідерам необхідно прояснити та вирішити, чи обіцяють цілі їхньої компанії достатній дохід у майбутньому. Якщо ні, потрібно розвивати нові ідеї економічного успіху. Цей процес повинен бути ініційований і супроводжуваний керівниками бізнесу. Часто саме вони в кінцевому підсумку візьмуть на себе відповідальність за результат таких процесів змін.

Яка з нових бізнес-моделей найкраще процвітати, буде значною мірою залежати від соціальних змін, але цифрове суспільство буде розвиватися. Щоб зрозуміти, які зміни відбудуться, потрібно однаково розуміти вплив нових медіа та комунікаційних пристроїв на соціальну тканину сучасного життя. Це також вплине на потреби клієнтів, на які компанії можуть розраховувати. У випадку з лідерами – ці соціальні зміни необхідно розуміти якомога краще. Хороше керівництво буде збирати інформацію та передавати її людям, які розуміють свою частину процесу змін. Зрештою, все має бути об'єднано, щоб уявити майбутнє компанії, що потім допоможе сформулювати те, що компанія повинна робити, щоб забезпечити, якщо не покращити свої ринкові позиції — на глобальному ринку.

Часто буває так, що компанії серйозно ставляться до інновацій свого бізнесу та завжди швидко реагують на будь-які збої та інше, але процес переходу до діджиталізованого підприємства затримується, оскільки компанія втрапляє у «пастку компетентності» [30].

Пастка компетентності – це помилкові переконання, що фактори, які вже призвели до успіху в минулому, пов'язані зі здобуттям успіху в майбутньому. Дані, за якими було проведено дослідження [31] показують, що компанії старого типу, з консервативними устоями, частіше за все перебувають на ранніх стадіях

інформаційного розвитку. Якщо компанії не змінять свої процеси та мислення, щоб скористатися перевагами нових можливостей для ведення бізнесу, то це точно зроблять їх конкуренти.

GENERAL ELECTRIC є одним із прикладів компанії, яка прагне подолати пастку компетенції. У 1990-х роках GE стала відома своєю новою розробкою системи Six Sigma, набору методів для зниження рівня помилок у виробничих процесах до 0,00033%. Six Sigma було ключовим фактором успіху GE протягом 90-х і початку 2000-х років.

Однак Six Sigma має свої обмеження. Згодом стало зрозуміло, що підтримувати стандарти цієї системи – це надзвичайно складно. І більш того, з роботи SS було майже неможливо експериментувати з новими способами ведення бізнесу. Це не сприяло тому типу гнучкої реакції на зміни середовища, які характеризують сучасний інноваційний світ.

Щоб задовільнити потребу в змінах та адаптації, маневреності, GE розробила додатковий підхід, відомий як Fast Works, який поєднує принципи бережливих впроваджень, розроблених бізнес-консультантом Еріком Пісом, заснованих на початкових розмірах і ресурсах GE.

Уникати пасток компетенції необхідно для досягнення цифрової трансформації, яка веде до довгострокового успіху. Але цього може бути недостатньо. Доходи для газетної галузі, наприклад, досягли історичного максимуму приблизно в 2000 році, на піку буму доткомів. Але це було до того, як Інтернет приніс нові способи споживання контенту, нових постачальників контенту та зміни у споживчих уподобаннях – усе це сприяло консолідації та потрясінням у галузі друку газет протягом наступного десятиліття. Більш гнучкі процеси не врятували б багатьох компаній новин. Нові бізнес-моделі, а не лише нові компетенції, повинні бути частиною рішення.

Для того, щоб бізнес перейшов від традиційного до цифрового, він повинен перетнути змінні кордони, які відрізняють ці два типи бізнесу. Лідер повинен знати природу різниці, її базис. Було проведено опитування понад 3300 респондентів у декількох категоріях [32]. Результати опитування показані на рис 2.4:

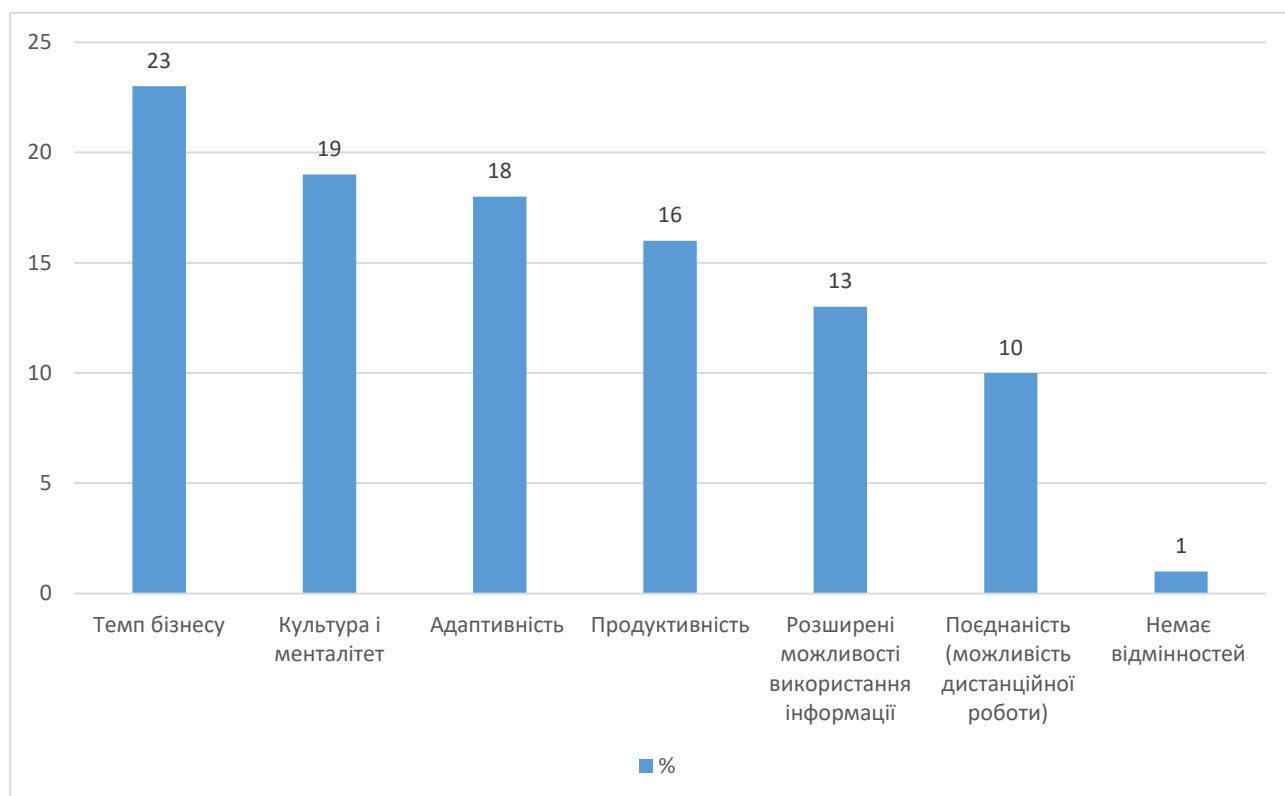

Рис. 2.4. Опитування: у чому відмінність традиційного та цифрового бізнесу? [32]

Найбільшою відмінністю респонденти називають темпи ведення бізнесу. Інноваційний бізнес вимагає від компаній діяти та реагувати швидше, ніж будь-коли раніше. Проблема полягає в тому, що багато комунікаційних структур і прийняття рішень в організаціях не може рухатися зі швидкістю, з якою необхідно. «Технології не тільки сприяють швидкій та ефективній роботі різних галузей – ми всі маємо доступ до одних і тих самих розробок. Це нові можливості, нова гра, яка повністю змінює минулий порядок речей».

Друга найпоширеніша відмінність стосується культури та мислення. Відповіді були зосереджені на необхідності змін в організаційній культурі. Багато респондентів відзначають, що ці культурні зміни також призводять до напруженості у відносинах з працівниками, які мають більш традиційний спосіб мислення. *Іншими словами, пакети компетенцій можуть існувати і на індивідуальному рівні, особливо в рамках вже існуючих компаній.* Співробітники, які досягли успіху з певним способом роботи в минулому, можуть неохоче змінювати ці способи роботи на майбутнє.

Третьою найбільш поширеною відмінністю була організаційна структура. У цифровій моделі компанія покладається на групу основних співробітників, в яких вона планує інвестувати та виховувати, тактично використовуючи мережі зовнішніх талантів на вимогу. Навіть великі компанії, зазначає Валентайн, можуть складатися з «основної команди, а потім із периферійних співробітників і проектів навколо неї, замість штатних співробітників, які працюють на одну компанію. Для деяких ця модель може вимагати нового погляду на те, як поєднати штатних працівників з наданнями відкритого ринку. Нещодавні дослідження показують, що роботодавці очікують різко збільшити свою залежність від контрактних і позаштатних працівників протягом наступних декількох років.

Нарешті, четвертою з найбільших відмінностей була продуктивність. Однак підвищення продуктивності може бути палицею з двома кінцями. За словами Джона Хейгела, співголови Центру краю Deloitte LLP: «Якщо ви дійсно збираєтеся прискорити підвищення продуктивності, вам доведеться перестати зосереджуватися на ефективності. Чим Ви швидші, тим важче буде досягти наступного рівня ефективності. Але якщо Ви зосереджуєтеся на ефективності, на впливі, на цінності, яка надається будь-якій арені, це межа. Це вимагає зміни мислення».[33]

Дослідження вчених з індонезійської Школи бізнесу [34] вказали, що цифрове лідерство має прямий та побічний вплив на інноваційну середу бізнес-моделі як частину цифрової трансформації. Результати дослідження показують, що цифрове лідерство було сформовано глобальними, глибокими, творчими та жорсткими характеристиками, що узгоджується зі зміною феномену постіндустріалізації, де екосистема фірми має бути більш інноваційною, стандартизованою, децентралізованою, в режимі реального часу та орієнтованою на послуги. У епоху цифрових технологій, лідер повинен мислити та діяти глобально-орієнтовано, щоб поєднати різні галузі, а також бути креативним, щоб підтримувати інновації у навколишньому просторі. Діджитал лідери також повинні володіти глибокими знаннями та вмінням швидко приймати важливі рішення, щоб зробити компанію більш розвинутою та децентралізованою. Іншими словами вони

повинні сприяти тому, щоб фірми інтегрували сучасні діджитал-надбання у розвиток своєї культури та компетенції [35]. Роль інноваційного лідерства має стимулювати інновації у оптимізації інноваційних технологій. Цей висновок показує, що фірми, що діють, повинні впроваджувати цифрове лідерство для створення доброго клієнтського досвіду та для створення інновацій у бізнес-моделі.

Орієнтація на клієнтів показує сильний взаємозв'язок у розвитку бізнес-моделі та інновацій у промисловості сучасної індустрії. У цифрову епоху клієнтський досвід стає вкладом у розвиток ланцюжка створення цінності для розробки абсолютно нових, раніше не задіяних, бізнес-моделей. Маючи сильну репутацію, фірми можуть контролювати та залучати цінних клієнтів та зацікавлених осіб для створення більшої цінності у різних видах діяльності. Розвиток міцних відносин із клієнтами також враховується під час персоналізації вимог клієнтів. Цей висновок наголошує на важливості персоналізації у зв'язку з цифровими технологіями та віртуалізацією. Іншими словами, коли клієнтський досвід буде реалізований фірмою, клієнт не звертатиме уваги на ціну та бренд фірми. Виведено, що клієнтський досвід має латентну роль у взаємозв'язку між інноваціями й інноваційним лідерством.

Уряд, як і раніше, вважається важливим, але менш пріоритетним, порівняно зі змістом та структурою інновацій, оскільки у змісті розвитку та контексті бізнес-моделі, державна інновація є частиною, інтегрованою в процес розробки інновацій.

Інноваційне лідерство стає центральним елементом трансформації за підтримки НДДКР, цифрова компетенція та культура цифрового лідера управляють процесом трансформації (рис. 2.2.1). Компетенція та культура лідера визначають трансформацію, засновану на баченні та амбіціях. Для реалізації трансформації та забезпечення ефективного управління на належному рівні, важливою складовою є цифрова зрілість фірми. Зрілість компанії відіграє також важливе значення. Основою цифрової трансформації є інновація бізнес-моделі, яка може бути сформована клієнтським досвідом, цифровими інноваціями та розвитком екосистеми. Бізнес-модель наведена нижче (рис. 2.5):

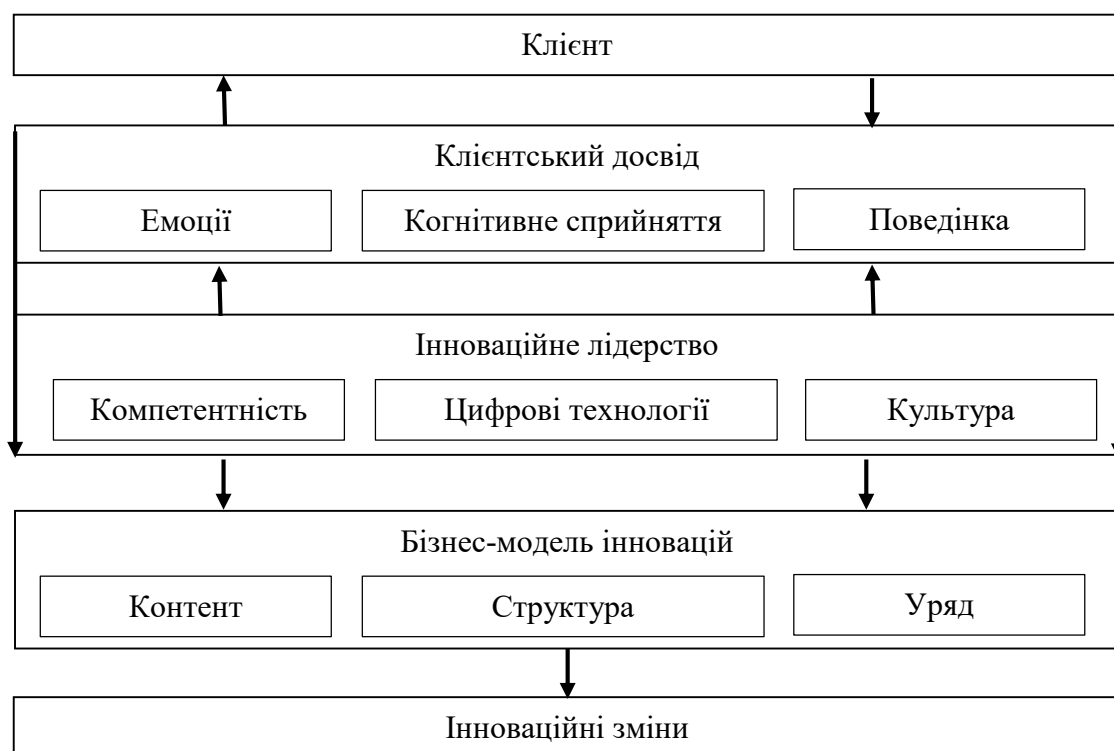

Рис. 2.5. Роль інноваційного лідерства у цифровій трансформації [35]

За останні п'ять років зацікавленість та повага сучасних менеджерів до інноваційного лідерства та цифровізації зросла у декілька сотень разів, як було вказано у досліджених роботах. Також було виявлено, що компанії, які прагнуть внести зміни, необхідні для адаптації своєї організації до сучасного світу, можуть підстерігати значні перешкоди. Практичні кроки для покращення організаційного та індивідуального навчання та лідерства – експериментування та повторення, безперервне навчання, розвиток нових лідерських властивостей та полегшення процесу прийняття рішень в організації. Але це не повинно затьмарювати ключову рису: необхідність зміни мислення щодо здобуття освіти та керівництва. Цифровий бізнес розвивається швидше, вимагає нових рівнів співпраці з різними галузями, а також передбачає значну неоднозначність і постійні зміни.

2.3. Стратегічні напрямки та інструменти формування корпоративного потенціалу інноваційного лідерства українських компаній

Інноваційне лідерство є ключовим фактором для успіху компаній у сучасному конкурентному бізнес-середовищі. Українські компанії також стикаються з необхідністю розвиватися і забезпечувати стаке інноваційне лідерство для зайняття сильної позиції на ринку. Для досягнення цієї мети вони можуть застосовувати ряд стратегічних напрямків та інструментів. Це може бути створення інноваційної культури всередині компанії, що означає створення сприятливого середовища, де працівники відчують свободу висловлювати нові ідеї, співпрацювати та ризикувати для досягнення інноваційних рішень. Також компанії повинні розробити систему ефективного управління інноваціями, яка включатиме процеси стимулювання та підтримки інноваційних ініціатив, виявлення та оцінку інноваційних проектів, а також розподіл ресурсів для їх реалізації. Компанії повинні активно використовувати технологічні інновації для покращення своїх продуктів, процесів та послуг. Це може включати впровадження автоматизованих систем, використання штучного інтелекту, розробку нових матеріалів та технологій. А також компанії можуть формувати спеціальні інноваційні команди, які будуть відповідальні за розробку та впровадження інноваційних проектів. Ці команди можуть бути мультидисциплінарними, об'єднувати експертів з різних галузей та забезпечувати швидке реагування на змінні умови ринку.

Одним з ключових факторів також є фінансування інноваційних проєктів. Нижче наведено дослідження Forbes Ukraine [36], під час проведення якого видавництво було опитано близько 150 українських підприємств – учасники рейтингу топ-100 найбільших приватних підприємств України, а також провідні ІТ-роботодавці країни (рис. 2.6):

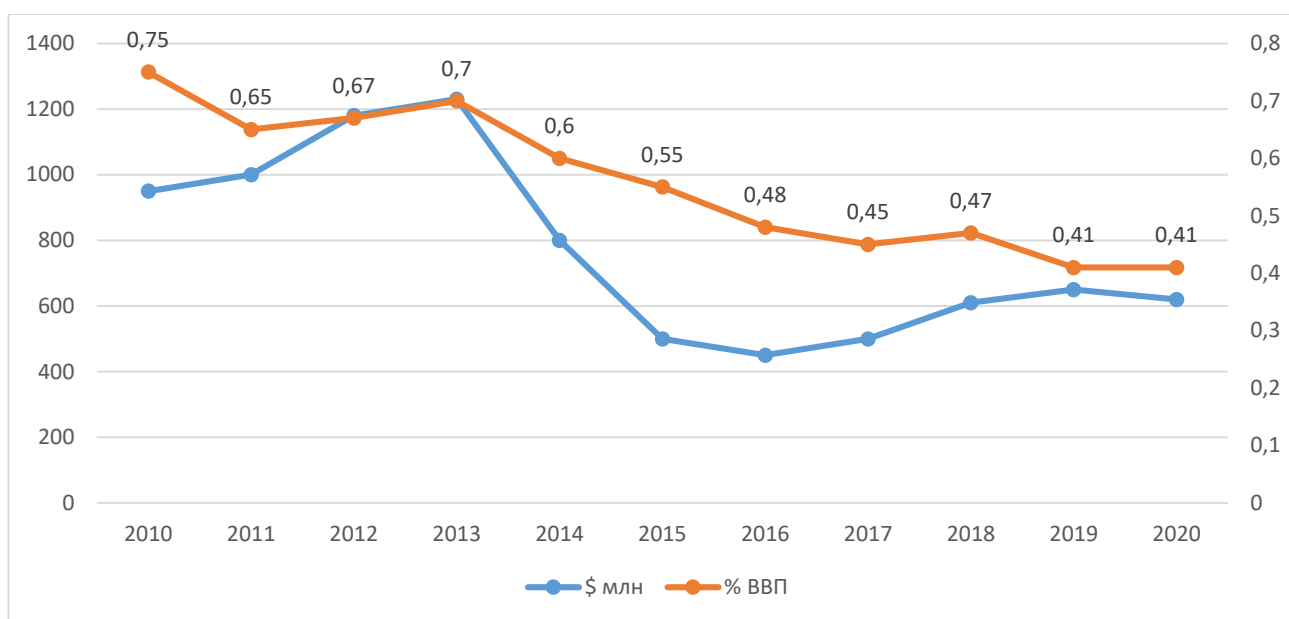

Рис. 2.6. Витрати на R&D українськими компаніями [36]

З діаграми видно, що статистика витрат на розвиток та НДДКР компаніями була позитивна до 2014 року. Від початку воєнних дій в Україні з квітня 2014 року можна побачити різкий спад фінансування розробок та досліджень, а також і стабільну тенденцію спаду відсотків відносно ВВП.

В список найбільших українських компаній, у яких є спеціальний підрозділ з вивчення та впровадження новітніх технологій входять такі компанії як Нова Пошта, МХП, Метінвест, Київстар, Фармак, AB InBev EFES, Fozzy Group, Genesis, GlobalLogic, Lifecell, Rozetka.ua та інші.

На прикладі Нової Пошти розберемо, як працює їх R&D-відділ. Він був запущений у 2019 році, хоча сама компанія почала роботу в 2001-му.

У липні 2021 року українська компанія "Аеродрон" доставила посилку служби "Нова пошта" з Києва до Харкова за допомогою свого дрона Discovery. Цей безпілотний літальний апарат здатен перевозити вантажі вагою до 340 кг і подолав відстань в 480 км протягом п'яти годин. Головна мета цього проекту полягала в скороченні часу польоту до трьох годин, як розповів генеральний директор "Нової пошти" Олександр Бульба. У майбутньому планується, що дрони-доставники зможуть приземлятися на дахи депо "Нової пошти", де розташовані компактні відділення з поштоматами, що працюють цілодобово.

Вже з 2019 року команда iHub займається автоматизацією ланцюжка постачання. Вони розташувались в 720-квадратному офісі на 16-му поверсі бізнес-центру "Європа" у Києві. Розробники використовують методологію Scrum з тижневими спринтами. Після успішного завершення проекту його передають на випробування відділам, а потім масштабують його по всій мережі компанії.

Крім розробки дронів, відділ дослідження та розробок "Нової пошти" займається електротранспортом, поштоматами, пакуванням, форматами прийому і обробки посилок. Одним з їхніх досягнень є розробка поштоматів нового формату, які не мають дисплея і відкриваються за допомогою спеціального мобільного додатка. Комплектуючі для виробництва замовляються з усього світу, а збірка відбувається в Україні. "Нова пошта" значно розширила свою мережу поштоматів до 17 000 пристроїв у 2021 році, що вдвічі перевищила попередню кількість.

Інноваційні чинники є ключовими для розвитку національної економіки. Глобальні трансформації економіки післяіндустріальної ери та загострення конкурентної боротьби призводять до необхідності використання інновацій для забезпечення високої позиції в світовій економіці. Оцінювання інноваційного потенціалу країни має важливе значення. Для цього використовуються різні методи, включаючи рейтинги країн за показниками інноваційності у світових інноваційних індексах.

Міжнародні організації розробляють системи оцінювання конкурентоспроможності та інноваційного розвитку, які використовують показники, що відображають рівень інноваційного потенціалу країни. Ці показники включають індекси людського розвитку, знань, науково-технічного прогресу, ефективності інноваційної діяльності підприємств та інноваційної політики держави.

Україна має середні або нижчі позиції в рейтингах конкурентоспроможності та інноваційного розвитку порівняно з країнами-лідерами. Є деякі позитивні показники, такі як рівень освіти та наявність державних науково-дослідних установ. Проте, відсутність диверсифікації у напрямку наукомістких товарів та

послуг та слабка співпраця між наукою, промисловістю та університетами утруднюють стале економічне зростання.

Україна повинна розвивати свою національну інноваційну систему, забезпечувати підтримку інновацій на різних етапах їх життєвого циклу та розширювати співпрацю між важливими галузями. Для визначення рівня інноваційного розвитку використовуються різні індекси та рейтинги, які дозволяють оцінити потенціал України. Дані з рейтингів Глобального індексу інновацій, розробленого групою INSEAD, Bloomberg's Global Innovation Index та Глобального індексу конкурентоспроможності талантів (Global Talent Competitiveness Index) наведені у таблиці 2.3:

Показник	Рік									
Глобальний індекс інновацій, розроблений групою INSEAD	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
	71 (142)	63 (143)	65 (141)	56 (128)	50 (127)	43 (126)	47 (129)	45 (131)	49 (132)	57 (132)
Bloomberg's Global Innovation Index	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
	42 (50)	33 (50)	41 (50)	42 (50)	46 (50)	53 (60)	56 (60)	58 (60)	-	-
Глобального індексу конкурентоспроможності талантів (Global Talent Competitiveness Index)	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
	72 (118)	66 (119)	66 (119)	69 (118)	61 (119)	63 (125)	66 (132)	61 (134)	66 (133)	-

Таблиця 2.3. Місце України у міжнародних рейтингах, що відображають інноваційний розвиток в 2013-2022 рр. [37],[38],[39]

Розробка та впровадження інновацій є одним з ключових шляхів досягнення економічного зростання, що не лише забезпечує додаткові конкурентні переваги для підприємств, але й сприяє підвищенню їхнього потенціалу та вирішенню різних економічних, соціальних та інших проблем. Безумовно, це також сприяє стрімкому розвитку національної економіки в цілому. За прогнозами експертів, науково-технічний прогрес, як джерело економічного зростання, в найближчому

майбутньому може забезпечити до 90% реального збільшення виробництва (порівняно з поточним показником 65-70%) [40].

У період з 2015 по 2022 роки відбулася зменшення розбіжностей у продуктивності між країнами-членами Європейського Союзу, особливо в групах "Лідери інновацій", "Сильні інноватори" і "Помірні інноватори". Однак група "Скромні новатори" не змогла догнати інші групи.

У порівнянні з 2021 роком індикатори інноваційної діяльності знизилися восьми державами-членами. Проте, протягом 2021-2022 років показники поліпшилися у 19 країнах-членах, з найбільшими зростаннями в Чехії, Ірландії та Фінляндії (на 7,5% або більше), а знизилися у восьми країнах-членах, включаючи Естонію, Францію, Німеччину, Італію, Латвію, Люксембург, Мальту та Румунію. Найбільш помітне зниження показників спостерігалось в Естонії (-8,9 пунктів).

Згідно з щорічним рейтингом Європейського інноваційного табло, країни-члени ЄС поділяються на чотири групи ефективності:

1. Лідери інновацій включають Бельгію, Данію, Фінляндію, Нідерланди та Швецію, які мають значно вищі інноваційні показники, ніж середні показники ЄС.
2. Сильні інноватори представлені Австрією, Кіпром, Францією, Німеччиною, Ірландією та Люксембургом, їх показники також перевищують середні значення ЄС.
3. Помірні інноватори включають Чехію, Естонію, Грецію, Італію, Литву, Мальту, Португалію, Словенію та Іспанію, які мають показники нижчі за середні значення ЄС.
4. Нові інноватори - Болгарія, Хорватія, Угорщина, Латвія, Польща, Румунія та Словаччина - мають значно нижчі показники, ніж середні значення ЄС.

На основі своїх балів країни-члени поділяються на чотири групи ефективності: лідери інновацій (продуктивність перевищує 125% від середнього в 72 ЄС), сильні інноватори (між 100% і 125% від середнього в ЄС), помірні інноватори (між 70% і 100 % від середнього показника по ЄС) і нових інноваторів

(нижче 70% середнього показника по ЄС). Швеція продовжує залишатися найкращим показником в ЄС.

У порівнянні з попереднім роком три країни зазнали змін у своїх групах ефективності. Нідерланди перейшли у групу "Лідери інновацій", Кіпр став "Сильним новатором", а Естонія опустилася до групи "Помірні новатори". Перехід Нідерландів і Кіпру до вищих груп головним чином пов'язаний з переглядом даних для кількох показників. За даними EIS 2022, обидві країни вже минулого року могли бути віднесені до вищих категорій. Естонія, через зниження кількох показників, трохи відстала нижче середнього рівня у ЄС.

Зокрема, Німеччина, Ірландія, Франція, Кіпр, Люксембург та Австрія проявляють сильну інноваційну активність, їхні результати перевищують середні показники ЄС. Чехія, Естонія, Греція, Іспанія, Італія, Литва, Мальта, Португалія та Словенія є помірними новаторами. Болгарія, Хорватія, Латвія, Угорщина, Польща, Румунія та Словаччина входять до групи нових інноваторів.

У різних версіях European Innovation Scoreboard використовувалися попередні дані для кількох показників, щоб забезпечити використання найсвіжішої інформації. Склад груп показників може бути змінений, якщо були доступні остаточні дані для розрахунків, особливо коли країна майже досягає порогу вищої групи. Розрив у інноваційній ефективності ЄС продовжує існувати. Групи ефективності, як правило, мають географічну концентрацію, де лідери інновацій і найсильніші інноватори знаходяться в Північній і Західній Європі, тоді як більшість помірних і нових інноваторів зосереджена в Південній і Східній Європі.

Варто відзначити, що з 2015 року інноваційна ефективність ЄС зросла приблизно на 10%. Порівняно з 2021 роком, у 2022 році інноваційна ефективність покращилася для 19 держав-членів і знизилася для восьми. У порівнянні з середніми показниками ЄС, глобальні конкуренти, такі як Австралія, Канада, Республіка Корея та Сполучені Штати, продовжують мати перевагу у продуктивності над ЄС. Тим не менш, ЄС зменшує розрив у продуктивності з цими країнами і перевершив Японію з 2021 року.

Постійне покращення ефективності інновацій є свідченням сприятливого ставлення Європи до інновацій. Horizon Europe, ініціатива, спрямована на підтримку інноваційного потенціалу Європи, сприяє вдосконаленню і надає підтримку провідним дослідникам та інноваторам для здійснення необхідних системних змін на шляху до створення зеленої, здорової та стійкої Європи. European Innovation Scoreboard 2022 підкреслює значення створення пан-європейської інноваційної екосистеми. Новий європейський інноваційний порядок денний, що був недавно прийнятий, поставить Європу на передову позицію нової хвилі глибоких технологічних інновацій і забезпечить розповсюдження інновацій у всі регіони Європи, включаючи сільські райони.

Автономія і конкурентоспроможність Європи залежатимуть від нашої здатності стати технологічним і комерційним лідером у стратегічних сферах, таких як космос, оборона, водень, батареї, квантові чіпи та високопродуктивні обчислення. Європейський інноваційний порядок денний, наша підтримка стартапів та інноваційних малих і середніх підприємств, промислові альянси та IPCEI вже призводять до реалізації інноваційних проектів по всій Європі. Це свідчить про те, як наша наукова досконалість перетворюється на технологічне та промислове лідерство, а також про створення якісних робочих місць в Європі.

У секторах охорони здоров'я компанії в ЄС та по всьому світу продовжують збільшувати свої інвестиції в дослідження та розробки. Проте, вперше за останні 10 років, компанії ЄС зазнали зниження загальних інвестицій у цю сферу. Причиною цього є переважно вплив пандемії та зменшення інвестицій у дослідження та розробки в промисловості автомобілебудування, аерокосміці та обороні, які раніше становили значну частку в приватних інвестиціях ЄС у цю галузь.

Незважаючи на скорочення інвестицій у дослідження та розробки, компанії ЄС все ще займають найбільшу частку в автомобільній промисловості по всьому світу і вкладають значно більше коштів, ніж їх американські та китайські конкуренти. Також слід зазначити сильне положення ЄС в розвитку зелених технологій у енергоємних секторах.

Провідні компанії, які інвестують у науково-дослідні розробки, все більше зосереджуються на технологіях, які сприятимуть досягненню екологічного переходу. Компанії ЄС є лідерами в цьому напрямку завдяки амбітним цілям Європейської зеленої угоди та Цифрового компасу. З урахуванням нових хвиль глибоких технологічних інновацій, європейські компанії відіграють ключову роль, інвестуючи в дослідження та інновації.

Програма Horizon Europe, а також партнерства та національні плани відновлення та стійкості в рамках програми Next Gen EU, свідчать про прагнення ЄС відновити промислову базу та надати конкретну підтримку у галузі досліджень та інновацій.

У рамках Нового європейського порядку денного інновацій, що був прийнятий у липні 2022 року, Комісія зосереджується на подоланні інноваційного розриву в ЄС та позиціонуванні Європи як провідного гравця на світовому інноваційному ринку. Звіт охоплює країни-члени ЄС, а також додатково три країни - Албанію, Чилі та Мексику, що були включені в цьогорічний випуск порівняно з попередніми роками.

21 червня 2021 року Європейська Комісія оприлюднила результати інноваційного розвитку європейських країн, використовуючи 27 показників для розрахунку Європейського інноваційного індексу.

Серед головних показників інноваційного розвитку, які досліджуються аналітиками, слід відзначити:

- людські ресурси або потенціал, який характеризується кількістю випускників докторантури, населення, що мають вищу освіту та людей, які навчаються протягом всього життя;
- привабливі дослідницькі системи, що включає в себе: міжнародні наукові публікації, найбільш цитуємі публікації, іноземні докторанти;
- діджіталізація: покриття широкополосного інтернету; кількість людей, що мають базові цифрові навички;
- фінанси та підтримка: витрати на НДДКР в державному секторі,

витати венчурних фондів, державна підтримка НДДКР, які здійснюються комерційними структурами;

За результатами аналізу показників Європейського інноваційного табло за 2021 рік можна стверджувати, що інноваційний потенціал об'єднаної Європи продовжує зростати. Так, по відношенню до 2014 року (базовий рік для порівняння) європейська інноваційна система зросла на 12,5%. Позитивною тенденцією є також зменшення розриву між країнами з низькими показниками та лідерами рейтингу, при цьому колишні аутсайдери сьогодні зростають швидше ніж країни з традиційно сильними позиціями.

Таким чином, інноваційний розрив між країнами зменшується. Так, в таких країнах як Кіпр, Естонія, Греція, Італія, Литва показники інноваційної діяльності зросли більш ніж на 25%.

Традиційно найсильніші позиції в мають скандинавські країни, такі як Швеція, Фінляндія, Данія, а також Швейцарія і Бельгія, показники інноваційності яких значно перевищують середні по ЄС.

Окрім країн, які знаходяться в топі, сильні позиції мають Німеччина, Франція, Великобританія, Нідерланди, Норвегія, які з економічної точки зору, є локомотивами західної Європи.

Отже, розвиток інноваційної діяльності є надзвичайно важливим як для підприємств, так і для економіки України в цілому, оскільки створення та впровадження інноваційних рішень дозволяє українським виробникам конкурувати як на внутрішньому, так і на міжнародному ринку.

Компанії України в останні роки проявляють все більший інтерес і залученість до інноваційних технологій та розробок. Україна має потужний потенціал у сфері інновацій, а її компанії активно розвиваються в цьому напрямку.

На сьогоднішній день українські компанії займаються розробкою інноваційних рішень у різних галузях, включаючи інформаційні технології, медицину, енергетику, сільське господарство та багато інших. Вони активно працюють над впровадженням новаторських ідей, технологій та продуктів, які

можуть покращити якість життя людей, оптимізувати бізнес-процеси та вирішувати соціальні проблеми.

Рівень розвитку українських компаній в інноваційних технологіях може варіюватися. Деякі компанії досягли значних успіхів і визнання на міжнародному рівні, привертаючи інвестиції та співпрацюючи з великими світовими корпораціями. Їхні інноваційні розробки отримують високу оцінку і використовуються у різних сферах.

Однак, варто зазначити, що є і компанії, які ще тільки починають свій шлях у сфері інновацій. Для їх розвитку необхідна підтримка від держави, інвестиції та доступ до необхідних ресурсів.

Всі ці стратегічні напрямки та інструменти, виділені в цьому розділі, допоможуть українським компаніям створити корпоративний потенціал інноваційного лідерства. Важливо розуміти, що інновації потребують системного та постійного підходу, а результати можуть бути помітними лише в довгостроковій перспективі. Але якщо компанії будуть активно впроваджувати ці стратегії, вони зможуть стати справжніми інноваційними лідерами на ринку та забезпечити свій сталій розвиток і успіх.

Українські компанії мають потенціал стати лідерами в інноваційних технологіях, проте для досягнення цієї мети важливо стимулювати інноваційну діяльність, залучати талановитих фахівців, створювати сприятливе інноваційне середовище та підтримувати співпрацю між бізнесом, державою та академічною громадськістю. Тільки такі заходи сприятимуть зростанню компаній та загальному розвитку українського інноваційного сектора.

ВИСНОВКИ

Відповідно до поставлених завдань у бакалаврській роботі було розглянуто основні тенденції та особливості розвитку корпоративного інноваційного потенціалу багатонаціональних корпорацій, зокрема інноваційна діяльність компаній, яка з року в рік набуває більшого поширення в умовах глобалізації. Виявлено основні причини та фактори, які зумовлюють розвиток корпоративного інноваційного лідерства на світовому ринку. Розглянуто механізми, які використовуються компаніями для запровадження інновацій та науково-технічних досягнень.

Інноваційна діяльність багатонаціональних корпорацій в сучасних умовах глобалізації відіграє важливу роль у забезпеченні їхньої конкурентоспроможності та успішного проникнення на міжнародні ринки. Вже з 1960-х років спостерігається інтернаціоналізація інноваційної діяльності, коли компанії почали займатися науково-дослідницькими роботами за кордоном з метою передачі технологій та розширення ринків. З появою різних типів науково-технологічних підрозділів, компанії стали активніше адаптувати свої продукти до конкретних ринків, їх удосконалювати та реалізовувати масштабні проекти.

Останні роки принесли значні зміни в розвитку інноваційної діяльності компаній. Зміни в підходах до фінансування, залучення інвестицій у НДДКР та роль держави в дослідженнях та розробках стали ключовими аспектами. Корпорації все більше розуміють необхідність створення внутрішніх інноваційних фондів і активно співпрацюють зі стартапами, формують консорціуми та партнерства для спільного фінансування та розвитку інноваційних проектів. Уряди країн також надають підтримку інноваційній діяльності, створюючи сприятливі умови та фінансову підтримку.

Загалом, можна зробити висновок, що інноваційна діяльність компаній є ключовим фактором для їхнього успіху та розвитку, а також важливим елементом впливу на соціально-економічний розвиток країн. Інновації сприяють зростанню

продуктивності, створенню нових робочих місць, підвищенню якості життя та підтримці сталого розвитку.

Однак інноваційна діяльність також стикається з викликами та обмеженнями. Наприклад, недостатнє фінансування досліджень і розробок може гальмувати інноваційні проекти. Також існує потреба у залученні талановитих науковців та фахівців, а також в удосконаленні правової бази щодо інтелектуальної власності та захисту інновацій.

У майбутньому інноваційна діяльність компаній буде продовжувати еволюціонувати. Завдяки швидкому технологічному прогресу, новим трендам і вимогам ринку, компанії будуть шукати нові способи створення та впровадження інновацій. Наприклад, штучний інтелект, блокчейн, Інтернет речей та інші нові технології відкривають нові можливості для розвитку інноваційних продуктів і послуг.

Крім того, інновації стають все більш глобальними. Багатонаціональні корпорації зосереджують свою увагу на глобальних ринках та співпрацюють з міжнародними партнерами для обміну знаннями та ресурсами. Країни також працюють на залучення іноземних інвестицій та технологій для сприяння своєму інноваційному розвитку.

Взагалі, інноваційна діяльність багатонаціональних корпорацій має великий потенціал у створенні нових можливостей для розвитку та співпраці між країнами. Продовження зусиль у напрямку інновацій допоможе суспільству адаптуватися до змін, забезпечить економічне зростання та поліпшення якості життя.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Alexandru Ionescu and Nicoleta Rossela Dumitru. Multinational Companies Under the Globalization Context, 2023. 87 p. URL: <https://citeseerx.ist.psu.edu/document?repid=rep1&type=pdf&doi=d9af7f76e3bbeb43df19725a9945c1bbaee55>
2. Dunning, J. H., The Advent of Alliance Capitalism, United Nations University Press, New York, 1997.
3. Теорія економічного розвитку: Дослідження прибутків, капіталу, кредиту, відсотка та економічного циклу, переклад Василь Старко. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Shumpeter_Yozef_A/Teoriia_ekonomichnoho_rozvytku_Doslidzhennia_prybutkiv_kapitalu_kredytu_vidsotka_ta_ekonomichnoho_t_s/
4. Антохов А.А. Інноваційний розвиток економіки України через призму зарубіжного досвіду / А.А. Антохов // Науковий вісник МНУ ім. В.О. Сухомлинського: зб. наук. праць. – 2015. – No 2 (5). – С. 7-15.
5. Бочарова Ю.Г. Концепція формування та стратегія розвитку інноваційної інфраструктури: монографія / Ю.Г. Бочарова. – Кривий Ріг: Чернявський Д.О., 2017. – 327 с.
6. Stefan Mitzkus. Innovation Process Management, Steps and Risks. 2022. URL: <https://digitalleadership.com/blog/innovation-process/>
7. Global Innovation in Emerging Economies. Prasada Reddly. 2011. URL: https://idrc-crdi.ca/sites/default/files/openebooks/504-5/index.html#page_1
8. Cantwell, J. A. (1998). “The Globalization of Technology: What Remains of the Product-Cycle Model?” In A. Chandler, P. Hagstrom and O. Solvell, eds, The Dynamic Firm, 263–288. New York: Oxford University Press.
9. Ronstadt, R. (1977). Research and Development Abroad by US Multinationals. New York: Praeger Publishers.
10. Рудь Н. Т. Відкриті інновації – нова парадигма інноваційного розвитку / Н.

Т. Рудь // Наукові записки. 2021. С. 81-85. URL:

http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nznuoa_2013_21_21.

11. Henry Chesbrough. Open Innovation: The New Imperative for Creating and Profiting from Technology. HBS Press. 2003.
12. Henry Chesbrough. New Frontiers in Open Innovation. Oxford. 2014.
13. Henry Chesbrough. Open Innovation Results. Oxford. 2020. URL: https://books.google.com.ua/books?hl=en&lr=&id=QVS_DwAAQBAJ&oi=fnd&pg=PP1&dq=Open+Innovation+Results.+Oxford.+2020.&ots=D7H7VT6d1Z&sig=_SFgNiZor_JFStRdVdfUo6heL-E&redir_esc=y#v=onepage&q=Open%20Innovation%20Results.%20Oxford.%202020.&f=false
14. Овечкіна О.А., Іванова К.В. Формування статичної й динамічної структури складових інноваційного потенціалу регіональних економічних систем // Економіка: проблеми теорії та практики: Зб. наук. пр. — Вип. 225: У 3 т. — Т. III. — Дніпропетровськ: ДНУ, 2007. — С. 671—682.
15. Трансформаційні процеси економіки України в регіональному вимірі: Монографія / За ред. проф. І.М. Школи. 2004. 360 с.
16. Коломієць В.В. Експортний потенціал регіону та його зовнішньоекономічна діяльність (на прикладі Черкаського регіону): Автореф. дис. ... канд. економ. наук: 08.10.01 / НАН України, Рада по вивченню продуктивних сил України. 2005. 21 с.
17. Мартюшева Л.С., Калишенко В.О. Інноваційний потенціал підприємства як об'єкт економічного дослідження // Фінанси України. — 2002. С. 61—66.
18. Терещенко О.В., Верба Д.В. Дослідження диференціації параметрів господарської діяльності промислових підприємств із різною інноваційною активністю // Економіка та держава. 2006. С. 60 - 64.
19. Хвесик М.А., Горбач Л.М., Пастушенко П.П. Розміщення продуктивних сил та регіональна економіка. 2005. 344 с.
20. Дьомін О.О. Методичні основи регулювання потенціалу економічного розвитку регіону. 2004. 17 с.

21. Захарченко В.І. Процеси ринкової трансформації промислово-територіальних систем України: теорія, методологія, економічний аналіз і практика. 2006. 38 с.
22. The 2021 EU industrial R&D investment scoreboard. Executive summary. URL: <https://op.europa.eu/en/publication-detail//publication/fb50fc5e-570e-11ec-91ac-01aa75ed71a1/language-en>.
23. Lorena Rivera Leon, Sacha Wunsch-Vincent (2021) [The Future of PostCOVID Innovation Finance Global Innovation Index 2020/2021]. World Intellectual Property Organization (WIPO), no. 3, P. 14.
24. Total global spending on research and development (R&D) from 1996 to 2022. URL: [https://www.statista.com/statistics/1105959/total-research-and-development-spending-worldwide-ppp-usd/#:~:text=Research%20and%20development%20\(R%26D\)%20spending,converted%20for%20purchasing%20power%20parity\)](https://www.statista.com/statistics/1105959/total-research-and-development-spending-worldwide-ppp-usd/#:~:text=Research%20and%20development%20(R%26D)%20spending,converted%20for%20purchasing%20power%20parity)).
25. Gross domestic spending on R&D. URL: <https://data.oecd.org/rd/gross-domestic-spending-on-r-d.htm>.
26. Global R&D funding forecast 2022. URL: <http://digital.rdmag.com>.
27. The 2021 EU industrial R&D investment scoreboard. Executive summary. URL: <https://op.europa.eu/en/publication-detail//publication/fb50fc5e-570e-11ec-91ac-01aa75ed71a1/language-en>.
28. THE WORLD'S MOST INNOVATIVE COMPANIES OF 2023. URL: <https://www.fastcompany.com/most-innovative-companies/list>.
29. “Coming of age digitally”, D. Kane, D. Palmer, G. Phillips, 2018. URL: <https://sloanreview.mit.edu/projects/coming-of-age-digitally/>.
30. Davidson JE, Downing CL (2000) Contemporary Models of Intelligence. In: Sternberg RJ (ed) Handbook of intelligence. Cambridge University Press, Cambridge, pp 34–49. URL: https://books.google.com/books?hl=ru&lr=&id=FtYeTcNwzQ4C&oi=fnd&pg=PA58&ots=fIasGOXBJY&sig=KpcE7dICDtX2rU2MLN_RJxxEWVE.
31. «The key elements of cultural intelligence as a driver for digital leadership

- success», René Rüth & Torsten Netzer. 2021. URL: <https://link.springer.com/article/10.1365/s42681-019-00005-x#Abs1>.
32. Deloitte refers to one or more of Deloitte Touche Tohmatsu Limited, a U.K. private company limited by guarantee (“DTTL”), 2018. URL: <http://www.deloitte.com/about> \
33. D. Agarwal, J. Bersin, G. Lahiri, J. Schwartz, and E. Volini, “The Workforce Ecosystem: Managing Beyond the Enterprise,” 2018. URL: <http://www2.deloitte.com/>.
34. Digital leadership role in developing business model innovation and customer experience orientation in industry 4.0, Leonardus W.W. Mihardjoa, Sasmoko Sasmokob, Firdaus Alamsjahb and Elidjen Elidjenb, 2019. URL: http://www.m.growingscience.com/msl/Vol9/msl_2019_162.pdf.
35. The Essential Components of Digital Transformation. 2021. URL: <https://hbr.org/2021/11/the-essential-components-of-digital-transformation>
36. 25 найрозумніших компаній України. 2021. URL: <https://forbes.ua/ratings/25-nayrozumnishikh-kompaniy-21122021-3032>.
37. Global Competitiveness Index 2012-2022. URL: <https://tradingeconomics.com/ukraine/competitiveness-index>.
38. Bloomberg Innovation Index. URL: <https://ec.europa.eu/newsroom/rtd/items/713430/en>.
39. Global Talent Competitiveness Index. URL: <https://www.insead.edu/faculty-research/research/gtci>.
40. Кузнецова Н. Б. Сучасний стан та перспективи розвитку креативних індустрій за умов пандемії COVID-19. Навч. посіб. Запоріжжя : ЗНУ 2020. 180 с.

КОРОТКИЙ ЗВІТ ПОДІБНОСТІ

Имя пользователя:
Європейської економіки і бізнесу Гончарова Анаста...

ID проверки:
1015149953

Дата проверки:
19.05.2023 21:32:45 CEST

Тип проверки:
Doc vs Internet + Library

Дата отчета:
19.05.2023 22:04:40 CEST

ID пользователя:
100005726

Название файла: Макарка Ю М Корпоративний потенціал інноваційного лідерства_6

Количество страниц: 50 Количество слов: 10816 Количество символов: 85073 Размер файла: 194.30 KB ID файла: 1014830791

7.55%

Совпадения

Наибольшее совпадение: 1.31% с источником из Библиотеки (ID файла: 1014800490)

5.82% Источники из Интернета

281

Страница 52

4.34% Источники из Библиотеки

574

Страница 53

0% Цитат

Исключение цитат выключено

Исключение списка библиографических ссылок выключено

0% Исключений

Нет исключенных источников

Модификации

Обнаружены модификации текста. Подробная информация доступна в онлайн-отчете.

Замененные символы

1